Культурно-політичний місячник для українців у Чеській Республіці
Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 8/2019, рік XXVII
č. 8/2019, ročník XXVII
www.ukrajinci.cz

ПОРОГИ

Крим – це Україна
Krym je Ukrajina

ПЛАСТ ПОТРЕБУЄ ВИЗНАННЯ!

Президент України Володимир Зеленський ветував закон про скаутську організацію «Пласт». За словами виконавчого директора «Пласту» Станіслава Андрійчука, «сподіваємося, що цей закон буде опрацьовано і подано заново депутатам... Для нас важливо визнати діяльність саме руху, який протягом років допомагав зберігати Україну, потім – відновлювати, а зараз – захищати».
В законі, на який президент наклав вето, була закріплена нормальна практика для європейських та американських країн. «Підтримка держави – це не тільки кошти, але й приміщення, різні ресурси, можливості. Закон розширював ті можливості, які може отримати «Пласт» й інші громадські організації», – додав Андрійчук.
Верховна Рада попереднього скликання схвалила 30 травня закон «Про державне визнання і підтримку «Пласту» як єдиної скаутської організації України». Зеленський пояснив, що в Україні зареєстровані й інші скаутські організації і закон треба доопрацювати. «Пласт» є найбільшим рухом української молоді у світі, який сприяє патріотичному вихованню нового покоління молоді. Вихідцями «Пласту» є багато відомих українців. Прикарпатські депутати звернулися до президента, щоб той переглянув свою позицію та розблокував закон і фінансування пластового руху з державного бюджету. Голова Івано-Франківської обласної ради Олександр Сич наголосив, що «Пласт» не стільки потребує грошової підтримки, а хоче визнання від держави.

Дівчата в Красногорівці

Двоє молодих й оптимістично налаштованих студенток з Чеської Республіки вирішили допомагати людям у прифронтовій Красногорівці на Донеччині. «Дівчата в дії» – так називається міні-проект руху «Бажання допомогти». З вересня 2019 року Діана та Доброслава намагаються показати реальні потреби конкретних сімей та самотніх людей похилого віку на передовій та фактично проводити час з ними, допомагаючи з вирішенням буденних потреб.

Двоє звичайних мораванок обрали неординарне заняття й практику. Діана вже п'ять років як волонтерка допомагає людям на охопленій війною території Східної України. Доброслава приїхала з Чехії допомогти їй і описувати все, чим вони разом займаються. В команді «Бажання допомогти» вони створили власний перший проект і точно не взяли на себе легке завдання: допомогти людям з-за меж фронтової лінії опосередкувати радощі й турботи кількох конкретних родин, яким доводиться мимоволі жити лише за 2 км від лінії фронту, де безперервно тривають бої вже протягом шести років. Тут часто люди не мають ні транспорту, ні базових побутових речей. Серця дівчат наповнені сміливістю та рішучістю допомогти покинутим старим людям або матерям у скрутному становищі. Кожні два місяці їх чекатиме нова пригода та нова родина, з якими вони проводитимуть час для вирішення конкретних проблем, які не можуть охопити класичні гуманітарні проекти більших організацій.

Діана завдяки багаторічному досвіду вже знає, які проблеми найбільше турбують жителів передової. А оскільки їй не байдужа доля цих людей, вона вирішила допомогти їм індивідуально.

Доброслава – студентка російської та української філології університету Палацького в Оломоуці. Вона приїхала на однорічну місію на Донбас, щоб допомагати людям найнеобхіднішим та пізнавати реальність війни.

Про проект «Бажання допомогти», який очолює брнянин Міхал Коди Кісліцки, «Пороги» вже писали багато разів. Цей невеликий благодійний християнський рух вже реалізував чимало добрих справ. Зокрема, забезпечував місцевих жителів дровами, реалізував у Чехії виготовлені жінками на українському Донбасі ляльки-мотантки, влітку організовував табори для дітей прифронтових сіл та містечок та багато інших чудових проектів. Та сили команди із шести добровольців не вічні, люди втомлюються й вигорають, тому рух потребує певної ротації й «рестарту».

Кожен може підтримати рух «Бажання допомогти», перерахувавши будь-яку суму на чеський рахунок 2300849910/2010. У повідомленні можна вказати підтримку для якоїсь конкретної справи або загалом – «Бажаю допомогти».

Вл. інф.

Доброслава і Діана на Донбасі допомагають місцевим людям похилого віку.

Фотовиставка зі сходу України

Група українських та чеських волонтерів організувала дуже цікаву виставку військових фотографій зі сходу України – «Лабіринт війни». Виставка була представлена у вигляді штучного лабіринту, у якому можна було оглянути світлини з миттєвостей сучасної російсько-української війни. Виставка охопила приблизно три сотні світлин різних авторів і відбувалася від 29 вересня до 1 жовтня на площі Миру у місті Мнєлник, а 15 вересня – на місцевому стадіоні Кли під час товариського футбольного матчу між українцями й місцевим клубом. Ця публічна акція була унікальною тим, що у Мнєлнику відбувається вперше. Її супроводжував

невеликий пояснювальний супровід волонтерів, які пригощали традиційними українськими закусками та мали й сувеніри ручної роботи. Музичний супровід забезпечувала оригінальна бардова співачка Юлія Зуброва. Вхід на виставку був за добровільний внесок, відбувалася також фінансова та матеріальна збірка на підтримку жертв російської окупації Донбасу.

Вл. інф.

День Незалежності у Стромовці

Фото Зденка Жалского

Українська громада Праги відзначила День Незалежності України у парку «Стромовка». У програмі були виступи творчого колективу «Джерело», школи «Ерудит», дуо «МарОля», дитячого колективу «Світоч», центру «Крок», фолк-гурту «Іґніс», колективу «Десять струн» та інших, до танцю грав Святослав Тацюк. В наметах літньої суспільної площадки «Диван у Стромовці» волонтерки частували гостей свята смачними українськими стравами, традиційними наливочками та настоянками. Можна було придбати українські сувеніри, патріотичні футболки та книжки. Свято відвідали сотні гостей, багато хто приходив із дітьми. Організаторами були Українська ініціатива в ЧР, Українські профспілки, Українська Європейська Перспектива, Асоціація української громади, Бізнес клуб та інші. Гості жваво спілкувалися та дискутували.

Вл. інф.

Прем'єр Бабіш особисто привітав Україну

Презентація колекцій Наталі Руден «Джерела»

В Празі 5 вересня відбулося дипломатичне прийняття Посольства України з нагоди відзначення 28-ої річниці відновлення незалежності України, що супроводжувалося модним показом нової, інспірованої Україною, колекції одягу чеської дизайнерки українського походження Наталі Руден під назвою «Джерела». Церемонія розпочалася з акапельного виконання гімнів України та Чехії співаками Хору Празької філармонії пані Ґражиною Бєрнот та паном Віктором Бичеком. З привітальним словом до гостей звернулися український посол Євген Перебийніс та прем'єр-міністр Андрей Бабіш.

Євген Перебийніс відзначив, що 1991 рік в Україні й 1989 рік в Чехословаччині були тісно взаємопов'язаними між собою, а чеська Оксамитова революція 1989-го року стала поштовхом для українського серпня 1991-го. Нею ж надихалися українські учасники Революції Гідності, виходячи на вулиці холодної зими 2013-2014 рр. Посол подякував Чеській Республіці за послідовну підтримку України в її боротьбі за незалежність і територіальну цілісність нашої держави. Зокрема висловив слова вдячності активістам з Празького Майдану, які і в спеку, і в дощ, і в холод виходять вже 5 років щонеділі на Староміську площу в Празі, щоб розповідати правду про російську агресію проти України. Євген Перебийніс висловив сподівання, що двосторонні відносини між країнами і надалі розвиватимуться в дусі дружби і партнерства. «Тим більш, що наша співпраця має не лише глибокі традиції, але й, як свідчить статистика, значний потенціал: Україна входить у двадцятку найбільших торговельних партнерів Чехії, а Чехія, своєю чергою, у п'ятнадцятку торговельних партнерів України», — відзначив Посол. На завершення свого виступу Посол звернувся до присутніх у залі українців, привітав їх зі святом та побажав завжди відчувати підтримку Батьківщини і, у свою чергу, бути надійною опорою для України.

Очільник чеського уряду Андрей Бабіш привітав українців з Днем незалежності й побажав їм успіхів у майбутніх починаннях та процвітання. «28 років тому Україна знову отримала незалежність і розпочала свій шлях до свободи та демократії, так само, як це за два роки до цього зробила Чеська Республіка», — зазначив Прем'єр, додавши, що демократичні цінності не можна сприймати як даність. — «Їх потрібно охороняти й берегти для наступних поколінь.»

Андрей Бабіш наголосив у своєму виступі, що повністю підтримує проєвропейське спрямування України та надання нашій державі європейської перспективи. Чеський Прем'єр висловив свою переконаність в успішності реформ новообраної української влади та запропонував повну підтримку й допомогу Чеської Республіки в процесі трансформації України. Голова чеського уряду висловив сподівання на подальше поглиблення чесько-українських економічних зв'язків та появу нових спільних чесько-українських проектів, запевнивши, що чеські фірми зацікавлені в виході на український ринок.

Після цього гостям було запропоновано модне шоу «Джерела» від Наталі Руден, на якому було представлено нові моделі дизайнерки, виконані в українському стилі. Наталі Руден народилася та закінчила університет у Києві. На початку 90-х років переїхала до Праги, де стала топовою чеською дизайнеркою, яка шиє вечірні сукні для конкурсу «Міс Чеська Республіка» та вдягає чеську культурну та ділову еліту. Моделі дизайнерки поповнили колекції кількох чеських музеїв, а колекцію «Азія» повністю викупив Музей шовку в Китаї. При цьому Наталі Руден завжди говорить, що оригінальності свого стилю та відмінності від решти чеських дизайнерів вона завдячує Україні та проведеним рокам свого дитинства та юності в Києві. Неперевершена українська природа та традиції надихнули Наталі Руден на створення колекції «Джерела», яку дизайнерка підготувала спеціально до 28-ої річниці незалежності України.

І наостанок вибагливі смаки гостей потішили українські страви від кухаря українського готелю «Hilton» Олега Палюти, який приїхав на спеціальне запрошення празького готелю мережі, щоб представити на прийнятті традиційні українські страви.

Щиро дякуємо усім гостям, а також готелю «Hilton» за гостинність, Natali Ruden Natali Ruden за неперевершену колекцію, кращим чеським моделям та міс Чехія за представлення колекції, Oksana Moiseniuk за блискучу модерацію вечора, Ґражині Бєрноті та Віктору Бичеку за виконання гімнів, кухареві Олегу Палюті за неперевершені українські страви, а також спонсорам показу та вечора: Міжнародним українським авіалініям МАУ, офіційному представнику «Шкода» в Празі-6 «Přerost a Švorc auto», рекламному агентству JCDecaus, салону-перукарні Петри Мнєхурової та, звичайно ж, Публічна дипломатія України від МЗС / Ukraine's Public Diplomacy by MFA за фінансову та організаційну допомогу.

Прес-служба посольства

Андрей Бабіш вітає посла України Євгена Перебийноса та його дружину Ольгу із Днем Незалежності України, вересень 2019.

«Бабілонфест Брно»: українська книга та музика

Волонтерки УІПМ пригощають борщем гостей «Бабілонфесту Брно»

Українська ініціатива Південної Моравії (УІПМ) запросила 18 вересня друзів на читання дитячих книг до брненської бібліотеки імені Їржі Магена, що на вулиці Кобліжна у моравській метрополії. Так для моравських українців розпочалися дні національних меншин «Бабілонфест», які тривали тут до 26 вересня. Двомовні українсько-чеські читання відбулися для дітей і їхніх батьків, а також тих, у кого немає дітей, але хто цікавиться українською літературою, зокрема дитячою. У цікавій інтерактивній формі гості знайомилися з українськими книжками, які тепер живуть у чеській бібліотеці, зокрема з книжками Оксани Були, української письменниці й ілюстраторки, авторки книжок «Ведмідь хоче спати» чи «Зубр шукає гніздо», твори якої були перекладені не лише на чеську, але й на екзотичні в'єтнамську, корейську чи грецьку мови. Гості могли записатися до бібліотеки (з україномовним супроводом), щоб мати можливість позичати дитячі і дорослі книжки українською мовою. УІПМ на завершення «Бабілонфесту» організувала також гала-вечірку у залі «Семіласса», де презентувала основну традиційну українську атрибутику – страви, вишиванки, розповіді про Україну для представників різних національних громад. Для участі у брненському фестивалі з Польщі приїхав гурт «Ukrainian Folk» (раніше «Рух»).

пор

Кампа побачила наше національне вбрання

З відкриття виставки. Фото Зденка Жалского

Національні костюми XIX століття представлені у празькому парку Кампа на виставці фотографій «Щирі». Експозиція складається з 19 зіркових світлин про святкове вбрання українців столітньої давності з різних регіонів України. Героями зйомки стали Onuka, Тіна Кароль, Джамала, Дмитро Шуров, Ніна Матвієнко, гурт Dakh Daughters, Маша Єфросиніна, Леся Нікітюк, Марічка Падалко, Катерина Кухар та інші зірки музики, екрану та сцени. На відкритті виступили посол Євген Перебийніс та депутат районної ради міської частини Praha 1 Петр Бурґр, прозвучали українські народні пісні в виконанні творчих колективів «Джерело» та «Родоцвіт» (міста Млада Болеслав і Мнєлнік).
Це – точне відтворення костюму певної епохи, регіону України та характерної для нього колористики. Для зйомок було зібрано автентичні строї кінця XIX – початку XX століття і понад 30 кілограмів унікальних прикрас.
Фотографії увійшли до 3 тематичних благодійних календарів, наклади яких розійшлися у 28 країнах світу. З їхнього продажу вдалося зібрати понад 610 тисяч гривень, які було передано на допомогу пораненим бійцям у головний військовий госпіталь та на інші благодійні й культурологічні проекти. Світлини надані ТЦ Домосфера та Gres Todorchuk PR. Фотовиставка триває до 6 жовтня.

Вл. інф.

Андрухович і «Карбідо» концертували в Оломоуці

Патріарх української літератури Юрій Андрухович завжди йде проти течії, і у Чехії любить найбільше не Прагу, Карлові Вари чи Чеський Крумлов, «як усі», а моравське місто Оломоуц. Про нього він писав у своєму «Лексиконі інтимних міст», він тут неодноразово виступав зі своїм дружнім вроцлавським гуртом «Карбідо». На сцені відомого оломоуцького клубу «Понорка» («Субмарина») з'явився він і цього року 28 вересня з нагоди отримання ним премії Вацлава Буріана. Цікаво, що для тих, хто відвідав авторське читання письменника, вхід на концерт був безкоштовним, для інших – 190 крон.
Четверта річниця премії поета Вацлава Буріана привезла на Гану чотири надзвичайні сучасні ліричні голоси з Чехії, Польщі, Словаччини і вперше також з Німеччини. Міжнародне журі цього року номінувало на премію за поезію Юлію Фіедрочук (Польща), Макса Чоллека (Німеччина), Петра Прокопця (Словаччина) та Лукаша Седлачека (Чехія). Після читання віршів учасників конкурсу та обговорення журі відбулася дискусія з Юрієм Андруховичем, цьогорічним лауреатом премії за культурний внесок у діалог Центральної Європи.

Вл. інф.

Нарешті «Київ», а не «Кієв»

Інформаційне табло празького летовища вказує вже правильні, а не русифіковані, назви: Київ й Бориспіль. Фото Євгена Перебийноса.

Аеропорт Праги почав коректно писати назву столиці України в англійській транскрипції – Kyiv. Літовище імені Вацлава Гавела перейшло на коректне написання назви Києва мало не останнім. Передували цьому численні звернення громади та дипломатів. Нині аеропорт вказує Kyiv замість Kiev. «Зусилля посольства були не марні. Після довгих роздумів і переконувань празький аеропорт імені Гавела таки приєднався до когорти тих аеропортів, які правильно називають англійською столицю України. Тепер пишуть правильно також і Одесу – з однією літерою «с»», – повідомив посол України Євген Перебийніс 13 вересня з тим, що залишилось поправити лише «Borispol». Та вже наступного дня посол додав, що коректно в аеропорту вже пишуть і назву Борисполя.
Правильне написання назви української столиці англійською використовують вже кілька десятків аеропортів у світі. На початку жовтня 2018 року Міністерство закордонних справ України розпочало онлайн-кампанію #CorrectUA, в рамках якої звертається до іноземних ЗМІ й іноземних аеропортів із метою коригування правопису міста Київ латинкою (#KyivNotKiev). Чимало європейських столиць і міст вже підтримали цю ініціативу. Під час перебування України в складі СРСР в англомовних засобах інформації закріпилася транслітерація назви української столиці у спосіб, який відповідав російській вимові, тобто Kiev. Українська влада наполягає, що нині правильно передавати назву близько до вимови, властивої українській мові, тобто Kyiv.

Вл. інф.

Відеопутівник українською Прагою

Тарас Поровозник розповідає про українські заходи у Будинку нацменшин на Воцеловій вулиці.

Якщо вам цікаво, де в Празі знайти справжню дерев'яну церкву із Закарпаття й пам'ятник Тарасові Шевченку, де знаходилося перше Посольство України, український музей і навіть український університет у Празі, тоді перегляньте відео під назвою «Нетрадиційний путівник українськими місцями в Празі», яке виготовила студія OM Media (режисерка й сценаристка Оксана Мойсенюк, камера Михайло Каньок). Модератор Тарас Поровозник, або відомий ютубер-паркурист Тари, який народився у Тернополі і з 9 років проживає у Чехії, у оригінальному, близькому для молоді стилі розповідає тут про різноманітні визначні місця чеської столиці, які найбільше пов'язані з Україною, українцями тощо. Йдеться, наприклад, про такі різноманітні місця, як пам'ятні дошки Шевченкові, Грушевському чи Горбачевському, церкви у саду Кінського, на Албертові чи Карловій вулиці, Олшанський цвинтар, місце, де колись розташовувався Музей визвольної боротьби України, суботню школу «Ерудит», культурно-освітній центр «Крок», Радіо «Свобода», видання «Український журнал» чи «Пороги», УЄП, галерея Якубська, модельне агентство Наталі Руден, український намет на фестивалі «Калейдоскоп», Будинок національних меншин, «Празький Мадан» тощо.
Відео виготовлено чеською мовою з українськими субтитрами на замовлення Посольства України в ЧР. Воно розміщене на ютуб-каналі Посольства України в ЧР.

пор

Жадан у Празі презентував проєкт «РоздІловІ»

РоздІловІ – це проект-взаємодія між літературою Сергія Жадана, музикою Олексія Ворсоби, Томаша Сікори й візуальним образом Олі Михайлюк і Сергія Глови. Як написані поетичні рядки набувають візуальної цінності, а їх звучання вплітається в музичний твір? Яких відтінків цим трансформаціям надають мови перекладу? 27 вересня о 19:00 в Скаутському інституті відбулася зустріч із учасниками цього проекту, а також їхніми перекладачами на чеську – Мирославом Томеком та Олексієм Севруком. Говорили про те, яку роль в ньому відіграють паузи, музика та візуальні образи, про інтерактивні можливості сайту, про ставлення до сучасних технологій, про присутність і (не)залежність в соцмережах.
Зараз розпочалася інтенсивна робота над цифровою версією, зокрема, над сайтом rozdilovi.org. Учасники проєкту називають його антисайтом. Можливо, через те, що на тлі загального пришвидшення, розширення, спрощення цей віртуальний простір лишається позачасовим, він вимагає уваги, заглиблення та інтеракції.
Оля Михайлюк, авторка ідеї проєкту роздІловІ, каже: «Сайт виник з пошуків форми, в якій ми будемо ділитися нашими творами зі світом. Оскільки #роздІловІ — це не стандартний лінійний альбом, його неможливо викласти в мережу просто як набір треків, в ньому є певна циклічність, повернення до характерних станів і свої паузи, але є й доля несподіваного».
Проект реалізується ArtPole за підтримки Українського культурного фонду.
Вхід на акцію був безкоштовним.

Вл. інф.

Пластунське «СКОБ!» сто років тому

Діяльність української скаутської організації була дуже активною у міжвоєнній Чехословаччині

ТЕКСТ: Олена ГУМЕНЮК, Надія БРАЙЛЯН

Понад сто років пройшло від прийняття першої пластової присяги, коли на вірність Богові та Україні присягло близько 40 осіб. Цю подію вважають офіційною датою заснування «Пласту» – українського варіанту скаутингу.

Протягом цього часу «Пласт» виховував патріотично налаштовану молодь. Цікаво, що не маючи можливості для існування на українських землях, за кордоном він представляв інтереси нації в міжнародній площині.

З чого все починалося

Зародження скаутського руху пов'язують з ім'ям англійського генерала Роберта Бейден-Пауелла 1908 р. На початку XX століття на західній Україні постав «Пласт» – національне відгалуження міжнародної скаутської організації. Основоположником «Пласту» вважають Олександра Тисовського. Він у 1911 році сформулював основні ідейно-організаційні принципи формації з чітко вираженими національними ознаками. На рубежі 1911-1912 років у Львові майбутні старшини Української галицької армії Петро Франко та Іван Чмола почали засновувати пластові гуртки. Протягом перших двох десятиліть XX ст. пластові організації поширилися на українських західних і центральних землях.

Ідеологічні основи «Пласту» визначені у трьох головних обов'язках пластуна: «Присягаюсь своєю честю, що робитиму все, що у моїй силі, щоб бути вірним Богові й Україні, допомагати іншим жити за пластовим законом і слухатись пластового проводу». Характерними рисами пластуна повинні бути: сумлінність, точність, ощадність, справедливість, ввічливість, братерство, доброзичливість, зрівноваженість, пильність, гарна фізична підготовка, турбота про природу тощо. Пластуни вітаються гаслом «СКОБ!» (сильно, красно, обережно, бистро).

Таборова школа пластунів

21 листопада 1920 року українська армія, під натиском московського більшовицького війська, відійшла за Збруч. Тут її поляки обеззброїли, інтернували та розмістили по декількох таборах, де також опинилося більше сотні українських дітей. Становище їх було надзвичайно тяжке. Жили діти в загальних бараках, серед козаків, не мали ні одягу, ні взуття й дедалі більше деморалізувалися. Згодом дітей із загальних бараків перевели до окремих помешкань та влаштували для них школи. Зробити це пощастило лише завдяки щедрій допомозі Американської Спілки Християнської Молоді (YMCA) та Британського Рятункового Комітету (BCR). Згодом таборові школи об'єднали в одну з певною програмою, принципом виховання. Та й сама допомога була раціонально зосереджена в одному місці. Вирішено організувати школу в таборі Щипйорно. В цій справі багато праці випало на долю аташе YMCA інж. П. Букова та сотника І. Гончаренка, котрий був тоді директором школи.

З січня 1922 року школа була остаточно сформована під назвою «Школа Українських Пластунів», у складі п'яти перших класів, з кількістю біля 150 душ учнів. В основу навчання положено програму «Єдиної Української Школи». Крім загальноосвітніх предметів запроваджено також навчання ремесел, а саме: вчили шевства, кравецтва, столярства та оправи книжок. За рік праці школа дала певні позитивні наслідки, але навесні 1923 року польська влада почала ліквідувати табори й школи інтернованих. Перед педагогічною радою постало тяжке питання: як зберегти школу й дітей від денаціоналізації, бо була загроза, що всі діти будуть розміщені по польських притулках. Педагогічна рада зверталася на всі боки, але порятунку не було. Частину учнів влада таки відправила до польських притулків, а другу частину почали перевозити за допомогою Британського Рятункового Комітету до Франції, на працю.

Репрофото Андрія Ребрика

У Західній Україні та на еміграції

Перше повоєнне десятиліття стає періодом випробувань для українських пластових організацій і на території Галичини і Волині. Після вирішення долі Галичини 1923 року польська надвлада посилила тиск на пластунів та загалом на українські організації. У 1928 році заборонено діяльність «Пласту» на Волині, а у 1930 році – в Галичині. Тут «Пласт» переходить до підпільної праці, а на еміграції пластові організації набувають значення легальних представництв національних осередків за кордоном.

І саме Чехословаччина (ЧСР) стає центром пластового життя. І цьому є логічне пояснення. Крім пластунів, у ЧСР протягом 1920-1930 років перебувало найчисленніше угруповання українських емігрантів. Наші співвітчизники навіть спромоглися заснувати власні наукові й освітні осередки, а також розвинули активну громадську, політичну і культурно-освітню діяльність у цій країні. Пов'язане це було, насамперед, з усебічною підтримкою емігрантів урядом Чехословаччини.

«Пласт» становив суттєву частину українського емігрантського середовища як в Чехословаччині, так і в Європі загалом. У ЧСР перші скаутські гуртки заснували студенти в Празі і Подєбрадах у 1921 році. З огляду на вік членів, поставали гуртки старших скаутів-пластунів, які працювали за прикладом юнацьких організацій, бо на той час ще не було усталених форм діяльності старших пластунів (олд-скаутів). У Празі 1925 року засновано Українську пластову команду, яка координувала свою діяльність з Верховною пластовою командою у Львові. Легальний «Пласт» на еміграції інформував міжнародне співтовариство про реальний стан справ української нації.

Союз українських пластунів-емігрантів (СУПЕ)

У ЧСР СУПЕ популяризував українську справу. Його засновано у 1930 році в Празі. У статуті організації чітко були прописані мета, завдання та методи її діяльності. Зокрема, мета СУПЕ містила такі положення: «Через пластове виховання прагнути до піднесення душевних, фізичних і моральних сил української молоді на еміграції».

Засоби досягнення поставленої мети передбачали: «пропаганду скаутингу серед української еміграції; видання фахової пластової літератури (часописи, підручники тощо); організування викладів, курсів, інструкторських курсів для пластової молоді та провідників, вистав, товариських вечірок, ігор; розвиток різних напрямів фізичного виховання; влаштування пластових з'їздів, публічних вправ та змагань, таборів, прогулянок; налагодження відносин з пластовими організаціями інших народів та участь у різноманітних міжнародних заходах».

Найбільшого успіху вдалося досягти в міжнародній сфері. Одним з видів такої діяльності стали джемборі (міжнародні скаутські змагання), у яких брали участь як окремі представники, так і делегації. Найбільший успіх мав виступ делегації українських пластунів на Першому слов'янському джемборі, організованому у Празі 27 червня – 3 липня 1931 року. Завдання з'їзду полягало у взаємному пізнанні та зближенні слов'янських народів. Українська команда повною мірою використала можливість увійти до міжнародного співтовариства, взявши найактивнішу участь у джемборі. Представник української делегації тоді заявив: «Зараз, коли ми приступаємо до свого великого діла, до свого виступу, я хочу, щоби кожний з вас і всі ми разом згадали про свій милий, тихий край, свою рідну Україну. Бо це для неї ми тут живемо, для неї працюємо. Для неї кладемо свої сили».

Представлення «Пласту» за кордоном як частини всієї української нації на еміграції мали велике значення і здобули підтримку в Чехословаччині, Великобританії, Югославії, Німеччині, Австрії та інших країнах. Делегації пластунів на всіх міжнародних змаганнях виступали під синьо-жовтими прапорами і завжди наголошували, що представляють державу Україну. Отак 1928 року, ще до офіційного становлення СУПЕ, Товариство українських пластунів-емігрантів у Празі об'єднувало 12 організованих пластових відділів у Європі (вісім пластових частин у Чехословаччині і чотири філії за кордонами ЧСР: по одному відділі в Берліні, Парижі, Льєжі і Данціґу (сучасний Ґданськ). Спочатку створювалися старшопластунські (з-поміж студентів), згодом юнацькі і новацькі відділи. На 1932 рік СУПЕ координував працю 15 куренів, з них сім у Ржевницях (ЧСР), три у Празі, по одному у Брно, Данціґу, Кракові та інших містах. На початку 1933 року членами СУПЕ стали пластові відділи в Парижі, Ґраці, Ґреноблі, Відні та Загребі.

Активну працю СУПЕ та інших пластових організацій перервав початок II Світової війни. Однак традиції українського скаутингу не зникли безслідно, а відродилися й отримали дальший розвиток у післявоєнному світі.

Пласт в українській гімназії в Чехословаччині

Український допомоговий комітет у Празі, очолюваний Микитою Шаповалом, на початку 1920-х років клопотав перед чеським урядом про перевезення до ЧСР дітей-сиріт – учнів згаданої вище таборової школи, і 18 грудня 1923 року залишки «Школи Українських Пластунів» — 29 дітей і двоє педагогів – прибули до Праги. Української середньої школи у Празі на той час не було, але діяли матуральні курси. При цих курсах для дітей старшого віку у березні 1924 року відкрили дві групи, що приблизно відповідали старшим класам реальної школи. Однак курси не забезпечували потреб у навчанні всіх дітей шкільного віку, чимало з яких перебувало у Празі та її околицях. Отож керівництво Українського високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова вирішило заснувати гімназію, яка водночас була необхідна і як місце педагогічної практики для студентів інституту. За сприяння відповідних урядових інституцій гімназію було створено 1 травня 1925 року, а у 1925-1926 роках в ній уже навчалися учні.

У 1927 році гімназія переїхала до містечка Ржевніце за 25 км від Праги, де знайшлося більш відповідне і недороге приміщення. У жовтні 1937 року вона була перенесена до містечка Модржани – також з причини зручнішого приміщення, де й проіснувала до 21 квітня 1945 року, коли гімназію було евакуйовано. 84 гімназисти й гімназистки виїхали до баварського Ауґсбурґу.

Дух міжвоєнного часу виявлявся у великій зацікавленості гімназійної молоді до спорту. Вони були захоплені всіма родами гри в м'яч, мали дві дружини футболістів і в святкові дні змагалися з різними чеськими спортивними клубами. Змагання часто мали позитивний результат для українців, що популяризувало українське ім'я серед чеського населення.

Мальовнича навколишня природа заохотила до учнів до «Пласту». Ржевницькі околиці на кожному кроці давали можливість пізнавати життя природи, прогулюватися з піснею на устах, імпровізувати концерти та декламації в часи відпочинку. У 1929 році організатор гімназійного пласту проф. К. Подільський брав участь у світовому Джемборі в Лондоні, а влітку року 1931 року гімназійний «Пласт» заступав Україну на Всеслов'янському Джемборі в Празі.

Третя обкладинкова сторінка історичної книги про українську школу у Ржевницях з пластуном на обкладинці. Репринтне фото Андрія Ребрика.

Коли гріють рублі

Чому «русини», пов'язані з президентом Чехії Земаном, їздили до Криму?

ТЕКСТ: Марія ЩУР

Земан, Тяско та Джуган бачаться не вперше, однак уперше одразу після прийому «дашицькі русини» їдуть до Росії та до окупованого Криму. І всі при цьому стверджують, що «прагнуть миру».

Раз на рік, поки ще стоїть гарна погода, гріє сонечко і море тепле, з Чехії до окупованого Криму відправляється група людей. Як правило, до групи входить комуніст, проросійський активіст і бізнесмен. Делегація отримує теплий прийом з боку представників окупаційної адміністрації півострова, в новинах, підконтрольних Кремлю, ЗМІ її називають «офіційною» і такою, що веде переговори про інвестиції, створюючи враження, що новий статус Криму от-от визнають західні держави.

Українське посольство в Чехії заявляє свій протест, а чеське МЗС дистанціюється від «делегації», називаючи її «приватною ініціативою», що «не порушує законів Чехії». А задоволені і загорілі «відпочивальники» повертаються додому з гарними фото на тлі кримських красот, якими вони діляться в соціальних мережах. Так було і цього разу, коли в середині вересня Крим відвідала чергова «делегація» з Чехії. Однак нині роль представників чеського бізнесу відігравали колишні мешканці Закарпаття, які в Празі домагаються «автономії» регіону і регулярно зустрічаються з президентом Чехії Мілошем Земаном.

Українська й чеська реакції

Всередині вересня Крим відвідали «чеські підприємці та громадські працівники», які з представником окупаційної адміністрації, що опікується питаннями туризму, обговорили «питання інвестування в будівництво і реконструкцію готелів у Криму» та «організації туристичних поїздок» до Криму з Чехії. У підконтрольній пресі півострова повідомлялося і про склад «делегації», до якої входили «представник чеської компартії Йозеф Скала, письменниця Ленка Прохазкова, економіст Їржі Калах і громадський активіст Марек Обртел». Відвідали окупований Крим і «два представники громадської організації «Всесвітня рада підкарпатських русинів» (ВСПР) Михайло Тяско і Василь Джуган, які раніше входили до складу делегації ВСПР, прийнятої на початку вересня президентом Чехії Мілошем Земаном».

Українське посольство заявило, що «більшість учасників цієї групи вже не вперше порушують українське законодавство стосовно відвідання окупованої території Автономної Республіки Крим». У зв'язку з цим посольство нагадує, що «за порушення порядку в'їзду на окуповані території передбачена не лише адміністративна, але й кримінальна відповідальність». Також у своїй заяві посольство відзначає, що «у складі групи порушників українського законодавства були й особи з числа керівництва так званої «Світової ради Підкарпатських русинів», з якими нещодавно зустрівся президент Чеської Республіки», що є «ще одним підтвердженням того, що ця організація діє в руслі та, очевидно, під керівництвом Кремля, з метою дестабілізації ситуації в Україні». Окремим пунктом посольство зазначає, що ці відвідини Криму порушують не лише українське законодавство, але і європейські санкції щодо Росії за анексію Криму, адже чехи, якщо вірити повідомленням російських ЗМІ, обговорювали в Криму можливість чеських інвестицій в туристичну галузь Криму.

«Це була не офіційна поїздка представників Чехії, а приватний візит групи чеських громадян. Закони Чехії не були порушені. Тим не менше, Міністерство закордонних справ закликає своїх громадян, які відвідують зарубіжні країни, дотримуватися законів цих країн, у тому числі України», – заявила прес-секретар МЗС Зузана Стіхова. Вона додала, що чеські дипломати наполегливо не рекомендують їздити у туристичні поїздки до Криму, якщо в они суперечать законодавству України. І рекомендацію про це чеське МЗС видало ще у 2015 році.

Ким є чехи, які поїхали до Криму?

Колишній заступник голови чеської компартії 67-літній Йозеф Скала у Криму вже не вперше. У подібній «делегації» він уже відвідував Крим разом з іншими політиками-комуністами минулого року. Деяким з його торішніх супутників було заборонено в'їзд на територію України. Йозеф Скала є серед вірних союзників Кремля у Чехії – він критикує нинішню владу за «русофобію», заявляє, що Гітлер і Сталін не були союзниками у 1939 році, і відстоює пам'ятник радянського маршала Івана Конєва у 6-тому районі Праги. Скала стояв на обліку чехословацької таємної служби СТБ як ідейний співробітник СТБ, належав до категорії співробітника таємної розвідки.

Письменниця Ленка Прохазкова колись належала до дисидентських кіл, підписала «Хартію-77». Але вже за демократичної Чехії підтримала комуністів у їхній боротьбі проти повернення церковного майна, різко виступала проти членства Чехії в НАТО, спалювала публічно символи альянсу, і закликала чехів стати «п'ятою колоною в Європейському союзі».

Заступник голови Районної торгової палати міста Усті-над-Лабем і приватний підприємець Їржі Калах став відомим тим, що кілька років тому його організація закликала «перерахувати всіх ромів і послати на них військо». Расистські виловлювання районного підприємця тоді критикували правозахисні організації. Також Їржі Калах закликав не платити податки.

«Громадський активіст» Марек Обртел – колишній військовий лікар та керівник військового шпиталю в Афганістані. Кілька років тому він засудив НАТО як «злочинну організацію», висловив жаль щодо своєї діяльності у ній, повернув усі нагороди, і публічно зайняв різко проросійську позицію. Він – серед засновників організації «Національна самооборона», яка допомагала спробам заснувати в Острави «консульство днр» чи організувала у Празі зустріч із лідеркою українського руху «Антивойна» Вікторією Шиловою, де розповідала про «звірства української влади». Марек Обртел заявляє, що НАТО планує втягти Чехію у війну з Росією. Прихильників Обртела називають «проросійськими «зеленими чоловічками», вони регулярно беруть участь у демонстраціях на підтримку президента Мілоша Земана та у зустрічах з ним у регіонах.

«Русини» Земана...

Зв'язані з президентом Мілошем Земаном і двоє підприємців, адміністраторів пивоварні «Дашіцке склепи». Їх приймав Земан і раніше, і тепер, за кілька днів перед відвідинами Криму. На цій зустрічі всього було семеро осіб, серед них – голова чеської громадської організації «Світова рада підкарпатських русинів» Василь Джуган, його зять і заступник Михайло Тяско, православний священик УПЦ (МП) Дмитро Сидор, засуджений в Україні на три роки умовно у 2012 році за звинуваченнями в сепаратизмі, Іван Данацко, закарпатський «псевдоактивіст», який у 2013 році був засуджений за сприяння нелегальному перетину осіб через кордон, та ще кілька інших осіб. Зустріч провели «з нагоди 100-річчя приєднання Підкарпатської Русі до Чехословаччини». Тяско скаржився, що «українська влада не визнає і не поважає нашу мову і нашу культуру». Зі свого боку, Мілош Земан «пообіцяв русинам, що про їхні проблеми говоритиме з українським президентом Володимиром Зеленським».

Зустріч президента Земана призвела до виклику «для отримання роз'яснень» посла Чеської Республіки в Україні Радека Матулу до МЗС України. Чеський дипломат був змушений заперечувати «будь-які заклики з боку Чехії щодо русинської автономії в Закарпатті» та запевняти у «підтримці територіальної цілісності України в рамках міжнародно визнаних кордонів». Зрештою, і президентський речник Їржі Овчачек згодом зазначив, що президент підтримує територіальну цілісність України і що питання децентралізації є виключно внутрішньою справою України.

...є самозванцями і нікого не представляють

«Русинами» себе вважають декілька тисяч людей на Закарпатті та у Словаччині, біля 800 осіб – у Чехії. Їхні активісти загалом ніколи не відзначалися особливими сентиментами до України, вважаючи, що вони – окремий народ, а не українці. Але й навіть вони відмежовуються від радикалів Тяска й Джугана. «Сепаратистська організація «Всемирный Совет Подкарпатских русинов», яка створена вихідцями із Тячівщини, із села Новоселиця Василем Джуганом та його зятем Михайлом Тяском з Дубового, не має ніякого відношення до русинського руху на Закарпатті. Вони приїжджали на Закарпаття з лідером чеських ультраправих Томіо Окамурою, мали скандальні зустрічі з русинами в Сваляві та Мукачеві. Дані панове не отримали підтримки. Не варто ототожнювати русинів Закарпаття з цією проросійською та сепаратистською організацією, яка не має ніякого впливу на русинський рух на Закарпатті», – заявляють лідери закарпатських русинських товариств Микола Бобинець (член справжньої міжнародної «Світової ради русинів») та Степан Сікора.

Звісно, пан президент може бесідувати з ким завгодно, але, судячи з усього, Тяско та Джуган не представляють нікого, окрім себе самих, делегують самі себе і по суті є самозванцями. Ні у чеському, ні у світовому русинському русі вони не представлені. До складу справжньої міжнародної русинської Ради від Чехії входить університетський викладач Ян Чопік, голова виконавчого комітету «Товариства приятелів Підкарпатської Русі» (SPPR). Це товариство також делегує свого представника до Ради чеського Уряду з питань національних меншин, якою є на даний час пані магістриня Даґмар Бржезінова. SPPR орієнтується більше на наукову й культурну діяльність, його важко запідозрити у русофільстві, на відміну від дашицько-тячівських «русинів». В соцмережах вони радіють реакції, шуму, які спричинив їхній візит. На словах вони виступають «за мир», але насправді лише розкручують конфліктні та скандальні ситуації навколо своїх персон.

Стосунки з президентом Земаном закарпатські підприємці підтримують вже протягом довгого часу. Вони підтримували його кампанію переобрання і були серед 150 підприємців, які супроводжували Земана 2017 року під час його поїздки до Росії. Вони відкрито підтримують політику Путіна, носять георгіївські стрічки, які стали символом бойовиків «днр-лнр», фотографуються в уніформах радянських солдат і пишаються своїми поїздками до Москви, виставляючи фото в соцмережах. На думку чеської україністки Ленки Віхової, в Тяска та Джугана є окрема роль. «Те, що їх приймав президент Земан, а потім те, що вони з'явилися в окупованому Криму, свідчить, що ними управляють вручну. Тим більше, що появились вони в Криму у супроводі членів Комуністичної партії, які активно включаються, так само як і президент Земан, в інформаційну війну на боці Росії, тоді, коли їй це потрібно, – вважає аналітичка. – Ці «русини» мають бути одним із символів «поневолених народів» України».

Авторка є редакторкою «Радіо «Свобода». (Скор., актуал., доп.)

Вся діяльність «русина» Тяска полягає у малограмотному російськомовному фейсбукуванні і приверненні до себе уваги.

ОПРИШОК ЗАВЖДИ ПОВЕРТАЄТЬСЯ

Режисер Моравек працює над художнім фільмом про Миколу Шугая

ТЕКСТ: Іван МОТИЛ

Режисер Владімір Моравек працює над третім повнометражним фільмом, в якому повертається до історії розбійника Миколи Шугая. Фільм буде вільним варіантом постановки «Балада про бандита» авторів драматурга Мілана Угде та композитора Мілоша Штєдроня. Брненський театр «Гусак на повідку» грав «Баладу» ще у 1970-х роках, і повернув її на сцену знову після 2005 року, коли Моравек став художнім керівником театру.

Фільм про Миколу Шугая створюється у чесько-словацькій копродукції агентства «Вітряні млини» та компанії «MPhilms». Також копродюсером є Чеське телебачення. Стрічка має з'явитися на екранах кінотеатрів восени 2020 року.

П'ятдесятичотирирічний Моравек – відомий театральний режисер. Він покинув театр «Гусак на повідку» наприкінці 2017 року. Його фільм-дебют «Нудьга в Брні» отримав п'ять премій «Чеський лев», включаючи статуетки за найкращу режисуру та найкращий фільм. Тепер він із 14-річною перервою повертається до створення повнометражного художнього фільму. До зйомок залучив чеських та словацьких акторів, таких як Ян Задражіл, Єва Врбкова та Мартін Губа. У фільмі також представлені Мирослав Донутіл та Болеслав Полівка. Знімалося здебільшого в Брні та у його околицях, Старому Грозенкові, в Австрії, Чеських Будейовицях, кілька днів влітку минулого та цього року також – безпосередньо в Колочаві, звідки історія про Шугая – через письменника Івана Олбрахта – потрапила до Чехії.

«З Владіміром Моравеком знімати складно. Він нічого не пробачає акторам, знімальному штабу, але передусім сам собі. Він максималіст, не йде на компроміси. Та я вважаю, що на всіх учасників зйомки діють вражаюче», – каже представник «Вітряних млинів» Павел Ржегоржік. – Я думаю, що фільм має шанс захопити і сьогоднішню аудиторію. Добре, що Владімір Моравек погодився з нашою ідеєю перенести цей нарис на екран вдруге».

«Колочаву» грали у Брні у 1970-х та 2000-х

Ця кривава легенда про «останнього карпатського опришка», який на початку 1920-х років в околицях Колочави, тоді в горах між Воловим, Хустом та Тячевом (нині Міжгірщина) нібито «від багатих брав і бідним давав», дезертира, якого у важкі повоєнні роки ганяли жандарми кількох країн, приваблює сюди чехів і нині. І не лише туристів у шортах і з рюкзаками. Вона не дає також і митцям спати, хоч буде їй скоро сотня літ. Микола Шугай. «Його історія заполонила мене, і час для нового фільму настав», – каже Владімір Моравек. «Баладу про бандита» у 1978 році представив режисер Владімір Сіс. Моравек не боїться порівнянь із тим музичним фільмом. У 2005 році він задумав відродити, оновити і переробити театральну виставу «Балада про бандита», хоча багато хто відмовляв його. Неодноразово йому доводилось чути, що двічі в одну і ту ж річку не входять. «Що, мовляв, Біттова, що, мовляв, Донутіл... Що глядач вже не захоче це бачити інакше. Зрештою, ця нова театральна балада гралася набагато довше, ніж оригінальна. Зараз я надіюся, що й другий фільм на цю тему може щось значити чи додати. Наприклад, через обробку мови фільму. Я мрію про інший фільм», – додає режисер.

І все ж він зробив інсценацію. «Зрештою, ця оновлена «Балада» була відіграна набагато довше, ніж оригінал. І багато років квитки на цю виставу швидко розпродувалися. Тож у мене зараз є така надія, що й другий фільм може щось додати до того першого», – розмірковує Моравек.

Режисер Владімір Моравек під час зйомок фільму про Шугая у Колочаві, серпень 2019. Фото «Větrné mlyny»

Пісня стала народно-туристичною

«Забили, забили хлопа з Колочави / Скажіть, гробарі, / де його ховали», – так починається мелодійний сонет, який вважається серед чехів мало не народним. Цю знамениту пісню співають увечері біля багаття, на весіллях та в корчмах, хоч молоді чехи мало вже знають про легенду, Олбрахта чи про походження пісні. Насправді ж це пісня з мюзиклу «Балада про бандита» Мілана Угде та Мілоша Штєдроня, який був представлений у 1975 році брненським «Театром на мотузці». Та величезну реакцію і сліпучу славу викликала фільмова версія вистави, яка була знята через три роки. У ній заграли молоді актори та співаки Іва Біттова, Мирослав Донутіл, Болек Полівка або Іржі Пеха. І здавалося, що цей успіх вже неповторний. Пісні з цього фільму на платівках, касетах і пізніше дисках стали обов'язковим експонатом аудіо – та відеозбірок кожного чеського мелома-на, вони популярні й сьогодні на радіо та продаються у музичних крамницях. До того ж, роман Олбрахта і дотепер вивчається у чеських середніх школах.

Зйомки в Колочаві

Нова стрічка заснована не лише на фільмі «Балада про бандита». Режисери уважніше придивилися до роману Івана Олбрахта «Микола Шугай розбійник», який був написаний у 1933 році. Фільм також має власну сюжетну лінію. «Розповідає про подорож одного театру з постановкою «Балади про бандита» на місце дії, тобто до сучасної закарпатської Колочави. Тут очікують відомих європейських артистів, а театрали із Заходу – незіпсований світ, який вони знають із творів Олбрахта. Зрештою, розчарованими залишаються як місцеві, так і кінорежисери», – каже продюсер Петр Мінаржік.

У фільмі Владімір Моравек задає одне із найосновніших питань: що важливіше – свобода чи любов? «У більшості випадків ми відповідаємо, що і те, і те. Але суть саме в цьому. Іноді нам доводиться обирати щось одне», – каже режисер, який дав фільму назву «Миколка Шугай – людина з найбільшою тугою».

«Як і в «Баладі про бандита», так і у нашому фільмі з'являться Мірек Донутіл і Болек Полівка», – додає Мінаржік.

Зйомки були завершені в серпні.

«У фільмі грають родичі Миколи Шугая, ну або принаймні ті, хто так твердить», – розкриває секрети колочавських зйомок продюсер. У головних ролях будуть Ян Задражіл та Тереза Маречкова, також гратимуть Мартін Губа, Норберт Ліхи, Петр Єнішта й Петр Ослзли.

Легенда vs. факти

Збережені історичні джерела розповідають, що сьогодні під час мандрів Карпатами вам, напевно, не хотілося б зустріти Миколу Шугая. Він стріляв не лише у чеських жандармів, які прагнули приборкати норовливого розбійника, а й у своїх сусідів. Так, 13 серпня 1921 року він підступно застрелив Івана Дербачка, сусіда, який нічого не підозрював і спокійно косив траву біля хати. Менш ніж місяцем раніше він зі своїми хлопцями напав на групу місцевих євреїв, котрі поверталися з ринку. Микола спробував зупинити їхню підводу із гвинтівкою в руках, але візник ляснув батогом, і коні кинулися галопом. Тож Шугай відкрив хоча б хаотичний вогонь, і влучив у голову Якову Тамбору.

То звідки взялася ця романтична легенда а-ля Яношік? Від найбідніших жителів села зграя Миколи Шугая не мала що взяти. Вони обшукували їх, та невдовзі відпускали. Історик та журналіст Ота Голуб, який у 1980-х роках вивчав архіви поліції, знайшов свідчення фурмана Кляйна. Спершу Микола відібрав у нього капсулу зі сто п'ятдесятьма кронами, але коли Кляйн поскаржився, що він – інвалід, то повернув йому гроші. Прага також зажила історією про Шугая. Газета «Народні листи» писала, що бандит має на совісті десь тридцять вбивств і сто грабежів, його угруповання мало від п'ятдесяти до ста чоловіків. Насправді це була навіть не десятичленна група, серед них частково – майже діти. Шугаїв брат Юра мав лише шістнадцять, Микола – лише двадцять три. Походження легенди прекрасно зафіксовано у доповіді радника Губера з Ужгородської цивільної адміністрації від липня 1921 року. «Особистість цього вождя оповита є легендами або правдивого, або казкового походження. Однак кажуть про нього, що був він легіонером, що дії свої чинив він заради лише того, щоб підтримати люд русинський та позбавити його від ненависної стихії жидівської».

Кінець і початок розбійника

Врешті-решт, Миколу спровадили зі світу цього місцеві жителі. 16 серпня 1921 року його сокирами убили на полонинах, разом з молодшим братом Юрою. Жандарми, які марно переслідували бандита, потім намагалися своїм начальникам стверджувати, що вони самі наздогнали його й ліквідували. Вони навіть сфотографувались із загиблими братами, поставивши перед жертвами табличку із написом «Кінець Шугая». Однак через тиждень начальство викрило брехню, і знайшло справжніх вбивць. Вони провели одинадцять місяців під вартою, але суд, зрештою, їх звільнив.

Смерть була кінцем, але й новим початком. Спочатку до теми звернувся празький лівацький письменник Іван Олбрахт, який приїхав на тодішню Підкарпатську Русь на початку тридцятих років. Історія про Шугая вже тоді стала справжньою легендою. Її досить було описати і розмістити в прекрасній недоторканій природі. Олбрахт мав надзвичайний талант, його роман – це стилістична перлина, і в 1933 році він цілком справедливо був удостоєний Державної премії з літератури. Та цьому передувала жвава дискусія. «Коли в жовтні 1933 року відбулося засідання державного журі, між його членами вибухнула бурхлива суперечка про доцільність присудження премії за роман «Микола Шугай – розбійник». Деякі з оцінювачів побоювалися, що міністр освіти не матиме бажання надати премію за роботу, направлену проти державної адміністрації та діяльності чехів у Підкарпатській Русі», – з'ясував нещодавно літературознавець Петр Шамал. На щастя, сумніви членів журі були відкинуті, мистецька цінність була визначальною. Але в деякому відношенні твір справді ставився із симпатією до русинів та Шугая, і критикував чеську державну адміністрацію.

Роман Олбрахта вперше був екранізований у 1947 році. Але для часів після лютневого комуністичного перевороту це було «мало революційне» кіно. Фільмова «Балада про бандита», знята у часи найжорсткішої нормалізації, на щастя, потрапила у дистрибуцію. І, звичайно, фільм 1978 року про свободу з погляду опришка отримав великий резонанс серед глядачів. Тож побачимо, які відгуки отримає новий фільм Моравека. Бо й сьогодні свобода стає центральною темою часу, оскільки багато хто намагається обмежити її в центрі Європи.

Зйомки фільму у музеї під відкритим небом (скансені) в Колочаві.

Яке воно, «завтра» – після виборів?

Чому активність закордонних українців занизька під час волевиявлення?

ТЕКСТ: Олександр КУЧЕРАК

Нещодавно, 21 липня 2019 року відбулися позачергові вибори народних депутатів України. Подія такого масштабу трапляється цього року вже втретє, і вона привертає увагу української діаспори та всієї світової спільноти.

Парламентські вибори є дуже важливими для кожного українця, адже дозволяють прямим чином обирати законодавчу владу в Україні. За кордоном виборці отримали лише один бюлетень, де обрали одну з 22-ох політичних партій (загальнодержавний округ). Інша частина парламенту обиралася лише в межах території країни у одномандатних округах. Така змішана (пропорційно-мажоритарна) система встановлена Законом України «Про вибори народних депутатів України».

Вибори є не лише приводом для зустрічі давніх знайомих. Це – культурний прецедент, який дає матеріал для роздумів. Результати виборів у закордонному виборчому окрузі дозволяють оцінити стан і активність української спільноти в різних куточках світу. Сьогодні закордонний виборчий округ складається з 72 країн, де загалом було відкрито 102 дільниці (максимально можлива кількість), а список виборців складався з 450 000 громадян. На виборах до парламенту проголосувало 32 000 виборців (>7%), тоді як у президентських виборах взяли участь понад 60 000 виборців (>13%). Різниця активності виборців майже в два рази свідчить про вищу довіру українців до інституту президентства. Як кажуть в народі, кожен солдат мріє стати генералом! Хоча слід додати, що згідно з конституційними змінами від 21 лютого 2014 року Україна є парламентсько-президентською республікою, тобто парламентарі мають більше повноважень, аніж президент.

Згідно з даними ЦВК, найбільша спільнота українських громадян зареєстрована в Німеччині (понад 91 тисяча), там діяли 5 виборчих дільниць. І хоча українська діаспора є найчисленнішою в США, Канаді, Італії та РФ, голосували лише громадяни України, котрі зареєструвалися у відповідному відділі Посольства України. Цікаво, що друга позиція належить Молдові. Там зареєстровано понад 64 тисячі виборців, але їхня активність надзвичайно низька: загалом на двох дільницях проголосувало лише 310 (0,48%) осіб. Враховуючи територію Молдови, це свідчить про дуже пасивну громаду. Найнижча активність виборців спостерігалася в Фінляндії (1,12%) та Ізраїлі (1,31%). Найвища явка українців була у Сербії (100% з можливих 40 голосів, це найменша дільниця у списку), а також у Демократичній Республіці Конго (90%) та Македонії (55%), у списку яких налічували кілька сотень виборців.

Абсолютний рекорд за кількістю виборців на дільниці належить місту Варшава (2383), слідом за нею йдуть Прага (2213), Мюнхен (1164) і Мадрид (1109). Ці міста сумлінно виконали оптимізацію виборчих дільниць згідно з директивами Департаменту консульської служби МЗС України, і надали можливість проголосувати усім бажаючим українцям. Як відомо, через дільницю фізично може пройти лише кілька тисяч осіб, тоді як списки виборців досягають 20 тисяч і більше. Така ситуація не є задовільною, адже діючий механізм волевиявлення не дозволяє голосувати всім виборцям. Тому для закордонних виборчих дільниць його потрібно вдосконалити. Отож, запрошуємо всіх активних громадян за кордоном долучитися до обговорення виборчого законодавства і надіслати свої пропозиції до відповідних консульських установ.

Для населення України виборча епопея ще не завершена і попереду нас чекають чергові місцеві вибори. Вони заплановані на 25 жовтня 2020 року, в цей день обираються депутати до сільської, селищної, міської, районної і обласної рад на всій території країни. І варто відзначити, що обране місцеве самоврядування має ряд функцій виконавчої влади. Це дуже актуально, адже сьогодні в українській державі є криза виконавчої влади. Саме ця гілка влади ще не досягнула професійного рівня після розпаду радянської системи (в УРСР діяла партійна школа). Для сталого розвитку Україні необхідно, щоб всі три гілки влади, а саме виконавча, законодавча і судова, працювали на високому професійному рівні. Криза хоча б однієї гілки приводить до буксування всієї державної системи. А це в свою чергу виливається у порушення прав і свобод людини, які гарантовано Конституцією України та Загальною декларацією прав людини. З метою подолання кризи виконавчої влади все населення країни має справно виконувати «домашнє завдання». Така дія вимагає значних зусиль, адже не кожен громадянин розуміє, як написати звернення до державної установи, а ще через місяць подати повторне звернення; і далі, за відсутності результату, звернутися до суду зі скаргою на бездіяльність представника влади і на відшкодування завданої моральної і матеріальної шкоди (стаття 56 Конституції України). Для виконання такого «домашнього завдання» кожен громадянин має володіти базовими знаннями і навиками державотворення, тобто має здобути відповідну освіту. Тут потрібен вірний інструмент, для прикладу, посібник «Чого не знає депутат?» (Київ, 2016), який видано в рамках проекту «Посилення місцевої демократії», який реалізується Інститутом Політичної Освіти за сприяння Національного Фонду підтримки демократії (NED).

Таблиця 1. Найбільші закордонні виборчі дільниці та активність виборців на парламентських виборах 2019 року. №	Країна	Кількість дільниць	Кількість виборців	Проголосувало	Активність, %
1	Федеративна Республіка Німеччина	5	91415	3984	4.36
2	Республіка Молдова	2	64257	310	0.48
3	Сполучені Штати Америки	4	48991	1953	3.99
4	Республіка Польща	4	41371	4240	10.25
5	Чеська Республіка	2	29574	2655	8.98
6	Італійська Республіка	4	24369	2439	10.01
7	Фінляндська Республіка	1	20439	228	1.12
8	Держава Ізраїль	1	13905	182	1.31
9	Королівство Іспанія	3	13446	2335	17.37
10	Республіка Білорусь	2	12177	739	6.07

Автор був членом виборчої комісії в Празі

Вбивча куля з Донбасу і світовий (не)порядок

Володимир Зеленський в ООН.

Президент Зеленський на Генасамблеї ООН виступив з емоційною промовою на 74-й Генеральній асамблеї ООН. Тут він наголосив, що головним завданням бачить повернення всіх окупованих українських територій і панування миру. Цитував Гемінґвея та закликав до змін. Показав кулю, якою вбили добровольця, оперного співака Василя Слипака на Донбасі, та закликав до оновлення світових правил. «12,7 міліметра. Це не просто калібр, який зупинив його кар'єру. Він зупинив його життя. До речі, ось це коштує 10 доларів. І, на жаль, на нашій планеті це вартість людського життя», – сказав президент. Він наголосив, що немає чужої війни і ніхто не може почуватися в безпеці, коли війна йде в Україні. «Завершення війни, повернення всіх окупованих українських територій і панування миру є моїм завданням. Але не ціною життя наших громадян, не ціною свободи чи права України на власний вибір», – сказав Зеленський, і додав, що Україна завжди демонструвала прагнення до миру та його забезпечення цивілізованим шляхом. «Наприклад, коли відмовилася від ядерного потенціалу, що на той час був більшим, ніж у Великої Британії, Франції та Китаю разом узятих», – зазначив він. Таке рішення України він пояснив вірою в те, що будується новий світ, де поважатимуть «не за наявність ядерних боєголовок». Зеленський висловив жаль, що у сучасному світі конфлікти народів все ще вирішують зброєю. Україна опинилася в світі, де втратила частину територій та ледь не щодня втрачає людей. Україна, як ніхто інший, має право говорити про переосмислення та перегляд сучасних світових правил: «Ми не ставимо під сумнів авторитет міжнародних інституцій, зокрема ООН, але слід визнати що механізм не є бездоганним, вони починають давати збій, а отже потребують оновлення».

Наприкінці промови президент України пригадав цитати письменників Еріха Марії Ремарка та Ернеста Гемінґвея, серед них: «Війну неможливо виграти перемогами. Той, хто виграє війну, ніколи не перестає воювати...». «Дехто зараз каже: «Третьої світової війни не буде. Буде остання». Сподіваюся, ця фраза – усвідомлення загрози для планети, а не анонс», – завершив свій виступ Зеленський.

Відомий шоумен Дмитро Чекалкін щодо згаданої цитати нагадав, що якщо б Зеленський читав Гемінґвея, то знав би, «що це слова, які промовив дезертир Пассіні про завойовницьку війну. Це слова дезертира, що не хотів бути окупантом! Ці слова можуть стосуватися загарбницьких війн, які розв'язував Гітлер чи Сталін, але ніяк не можуть стосуватися народу України, який обороняється. Хоча дезертиру Зеленському вони пасують, визнаю... Скільки повісток до військкомату він отримав..?»

прм

«Прага 36» у виконанні українського гурту

Тернопільський музичний гурт «Фіра» презентував відеокліп на пісню «Прага 36». Ця робота, як невеличкий кінофільм, відображає реальну історію створення пісні. У відео сучасні герої віднаходять послання з минулого, що його залишив малознаний поет. Ця поезія надихнула на створення пісні, яка звучить напрочуд актуально в наші дні. В уяві постає образ поета, його доля та переживання.

Саме так відбувалося в реальному житті. Автор музики та аранжування Сергій Степанів відкрив для себе Олексу Стефановича, поета родом із Волині, який змушений був покинути рідну землю, поневірявся світами та писав геніальні імпресіоністичні вірші. Про їх існування та, власне, і самого поета, мало хто знав. Стефанович був самітником, відлюдником, диваком. Саме таким і зумів передати поета надзвичайно талановитий актор Євген Лацік у відеороботі, а вокалістка Ірина Музика – у співі.

Гурт «Фіра» був заснований у 2007 році. Музичним продуктом цього колективу є своєрідне поєднання фолку із делікатним вкрапленням джазу, кантрі, латино та популярної музики.

Олекса Коронатович Стефанович народився у 1899 році у Милятині на Рівненщині. Був поетом, літературним критиком. З 1922 року перебував на еміграції в Празі, де відвідував Карлів університет. Від 1944 року жив у Німеччині, від 1949 – у США. Помер у 1970 році у Баффало.

липа

Бабіш та Зеленський обмінялися запрошеннями

Голова уряду Чехії Андрей Бабіш запросив президента України Володимира Зеленського до Праги. Після зустрічі з Володимиром Зеленським у Нью-Йорку Андрей Бабіш зазначив у своєму твітері, що він привітав Зеленського з перемогою на президентських та парламентських виборах, що це «була дуже дружня зустріч» і назвав Зеленського «харизматичною людиною». «Ми говорили про вплив Вишеградської «четвірки» в рамках Європейського союзу. Я запросив пана президента до Праги, щоб він міг зустрітися з прем'єрами V4», – написав Бабіш.
Андрей Бабіш додав, що планує розвивати чесько-українські відносини, зокрема, «в листопаді готується торгівельна місія на чолі з міністром промисловості й торгівлі Чехії Карелом Гавлічеком». Востаннє чеський прем'єр був із візитом в Україні у 2008 році та на початку 2009 року, у розпал «газової кризи». Тоді цю посаду займав Мирослав Тополанек. Чеська Республіка тоді головувала у Раді ЄС, тож Тополанек тоді в Україні говорив від імені ЄС із тодішньою прем'єркою Юлією Тимошенко.

В свою чергу Зеленський також запросив Бабіша з візитом в Україну. Президент відзначив послідовну та потужну підтримку суверенітету й територіальної цілісності України з боку Чехії. Він також висловив чеській стороні вдячність за гуманітарну та фінансову допомогу, відзначив позитивну динаміку двосторонньої торгівлі й запросив чеські компанії активно освоювати український ринок. Співрозмовники наголосили на взаємній налаштованості на активізацію політичного діалогу між двома країнами, повідомили у президентському офісі.
Зустрічі також передувала телефонна розмова міністра закордонних справ Чехії Томаша Петржічека з новим українським колегою Вадимом Пристайком. «Війна на сході України далеко не закінчена, реформи потрібно продовжувати та наповнювати Угоду про асоціацію з ЄС, яка вже приносить користь нашій торгівлі», – написав глава чеського дипломатичного відомства, позначивши в дописі українського колегу. Пристайко у відповідь подякував чеському міністрові і всьому урядові Чехії за практичну допомогу і підтримку територіальної

Андрей Бабіш та Володимир Зеленський у кулуарах ООН.

цілісності України в час російської агресії. «Дякую за запрошення до Праги. Дуже тішуся на особисту зустріч», – додав він чеською мовою. Верховна Рада проголосувала за кандидатуру Вадима Пристайка на посаду міністра закордонних справ 29 серпня 2019 року. Також 25 вересня цього року в Києві відбулись консультації на рівні секретаріатів національних частин Українсько-чеської змішаної комісії з економічного, промислового та науково-технічного співробітництва.

Вл. інф.

Чехія продала зброю Україні

Україна закуповує у Чехії озброєння. Йдеться, зокрема, про 122-міліметрові самохідні артилерійські установки 2С1 «Гвоздика». Державна госпрозрахункова зовнішньоторговельна та інвестиційна фірма «Укрінмаш» у липні цього року закупила в чеської компанії Excalibur Army Spol. s.r.o. партію установок, йдеться у відкритих даних, оприлюднених на спеціалізованому ресурсі 52wmb.com, що відстежує експортно-імпортні операції. Йдеться про 16 «Гвоздик», які вже були у використанні. Загальна вартість бойової техніки склала 1,56 млн доларів, тобто приблизно 98 тисяч доларів за одиницю. Відповідно до даних, що були оприлюднені на офіційному сайті «Реєстру звичайних озброєнь ООН», у минулому році Україна також придбала у Чехії 40 «Гвоздик».
2С1 «Гвоздика» – установка на базі шасі МТ-ЛБ, яка призначена для знищення живої сили, артилерійських батарей, дзотів, а також для забезпечення проходів в мінних полях та польових загородженнях. Серійне виробництво почалося на Харківському

САУ «Гвоздика» на параді в Києві до Дня Незалежності у 2018 році.

тракторному заводі з 1971 року і тривало до початку 90-х років XX століття. З Європейського Союзу до України надходять бойові машини піхоти БМП-1, що також реалізуються чеською компанією. До цього вони знаходились на зберіганні у Швеції, яка придбала їх у Німеччини зі складу армії колишньої Німецької Демократичної Республіки. Більшість цих БМП-1 не експлуатувалось ні в НДР, ні в армії Швеції та мають пробіг близько 120 км з моменту їх виготовлення.

тексти

Посередники з-під консульства не зникли

«Рішали» з-під чеського консульства нікуди не зникли.

Про дивне і дороге посередництво у оформленні чеських робочих віз для українців писалося дуже багато разів. Яка б система не діяла – телефонний запис чи «візапоінт» чи ще щось – завжди до черги на прийом до чеського консульства в Україні притулиться маса якихось «рішал», які за великі гроші обіцяють майбутнім трудовим мігрантам усі необхідні папери. Водночас самостійно отримати їх дуже важко – шансів навіть подати документи мінімум. До цієї теми повернулися знов у виданні «Тексти» у співпраці з «Інформаційним порталом українців Чехії». Автор Сергій Прусак розповідає, що людей, які зареєструвались на сайті консульства і можуть подати документи на отримання робочої візи, можна вважати щасливчиками. «За оформлення всього пакету документів ми беремо 800 євро, — пояснює жіночий голос у телефоні за номером посередника. — А за реєстрацію — тисячу євро. Можна спробувати встигнути зареєструватись на через один місяць».
Всі бравурні розмови про те, що «Чехія зацікавлена в працівниках з України» впираються у банальну перешкоду, а саме процес отримання візи, точніше, реєстрація на прийом у консульство, пише Прусак. Біля консульства Чехії у Львові завжди стоять якісь консультанти, які розповідають заявникам про всі візові жахи. «Реєстрація проводиться у визначений день о 10-й ранку, максимум через 10 хвилин завершується. При тім за місяць консульство приймає лише 45 заявок, а охочих суттєво більше. Тож мінімальна вартість такої послуги — 1200 євро», – розповідає один з них. Інший каже, що весь процес може зайняти від півроку до 9 місяців, і якщо у заявника не було сезонних чеських віз, швидше за все, він отримає відмову на дворічну робочу карту, а грошей не повернуть. «Добродії» обіцяють з легкістю оформити усі потрібні документи й реєструвати. За дворічну робочу карту в Чехію правлять і 2,5 тисячі євро. Однак «простому смертному» це зробити неможливо: людина отримує відповідь, що «всі місця, на жаль, уже зайняті. А на дзвінок відповіді ви взагалі не отримаєте». Тому чимало українців працюють з польською візою чи й узагалі як туристи – лише на біометричний паспорт, бо платити посередникам навіть мінімум 300 євро за тримісячну візу вони не бажають або не мають можливості. Леся намагалась торік отримати дворічну робочу візу, роботу вже мала, та сотня спроб додзвонитись була невдалою: щоразу у слухавці лунали короткі гудки. А після п'ятої вечора увімкнувся автовідповідач: «На жаль, місць більше немає, усі заявки вже прийнято»... На сьогодні реєстрацію через телефон скасовано. Лесі довелось заплатити посередникам 2000 доларів.
«Проблема із записом у консульство не нова. Громадське ТБ ще в 2013 році робило репортаж на цю тему — як бачимо мало, що змінилося», – підсумовують «Тексти». Консульство запевняє, що до посередників не має ніякого відношення, просить уникати контактів з ними і скаржитись на них в поліцію. «Уряд схвалив збільшення кількості прийнятих заяв на робочу карту в рамках урядової програми «Режим Україна» вдвічі (40 тисяч на рік) з осені цього року. На даний час забезпечується кадрове посилення відповідних відомств, аби вони могли обробляти таку збільшену кількість заявок на робочі карти», – запевняють дипломати.

Texty.org.ua

Київщина й Центральноческий край співпрацюватимуть

10 вересня голова Київської облдержадміністрації Михайло Бно-Айріян відвідав Центральноческий край. Тут домовились про партнерську співпрацю регіонів. Разом з гейтманкою краю Ярославою Покорною-Єрмановою вони підписали відповідний Меморандум. Сторони обговорили можливі напрямки співпраці, зокрема, в торгівельно-економічній, інвестиційній та культурно-освітній сферах. «Готували перемовини більше місяця за активної підтримки нашого посольства в Чехії, – заявив М. Бно-Айріян. – Домовилися провести бізнес форум за участю провідних бізнес-кіл наших регіонів (в Центральноческому краї розташовані ключові промислові та виробничі об'єкти Чехії) та визначити можливі спільні ініціативи». Українська сторона лобіювала залучення чеських інвестицій на Київщину. Також обговорили обміни дитячими групами, проведення спільних днів культури, спільних спортивних заходів. Окремо голова ОДА звернувся з питанням можливої реабілітації наших бійців в АТО в кращих реабілітаційних центрах краю.
«З Київщиною у нас багато спільного. Ми оточуємо столиці, які нам адміністративно не належать. Схожість тут у використанні водних комунікацій, у туристичному русі, у сільському господарстві, великому науково-дослідному потенціалі, у ландшафті і населених пунктах», – зазначила гетьманка й додала, що регіони можуть також співпрацювати у міжнародних проектах на рівні ЄС, інформаційних технологіях, у харчовій промисловості, регіональному розвитку й взаємоосвіті.

Хрещатик

Михайло Бно-Айріян з Ярославою Покорною-Єрмановою протягом візиту до Праги.

Перекладачі на Роздоріжжі

ТЕКСТ: Олексій СЕВРУК

Серед перекладачів з різних країн була приязна атмосфера. Фото: архів автора.

На схід від Сяну і на захід від польсько-українського кордону знаходиться село Ґораєць. Саме воно протягом останнього тижня місяця червня цього року Ґораєць стало місцем проведення першої свого роду зустрічі перекладачів із центральної Європи, під назвою «Роздоріжжя» («Rozstaje»).

Ще під час Другої світової війни в селі проживало понад півтори тисячі мешканців. Переважна більшість, проте, була примусово виселена або під тиском виїхала під час сумнозвісної операції «Вісла», тікаючи від терору польського уряду. Від корінних мешканців регіону залишилися білі кам'яні хрести з написами кирилицею, лемківські цвинтарі, загублені в соснових лісах та дерев'яні церкви – пам'ятки народної архітектури. Нині в селі живе близько 50 осіб. Майже досконала ізольованість від навколишнього світу в поєднанні з дещо меланхолійним духом місця робить із Ґорайця досконалу місцевість для зосередженої, творчої праці, якою є художній переклад.

24 червня в угідді біля старої школи з'їхалось понад два десятки перекладачів і перекладачок із країн центральної та східної Європи, щоб тут зосереджено працювати і ділитися своїми професійними проблемами, які виникають протягом роботи над текстом, а також можливими розв'язаннями цих проблем. Місце для зустрічі надала неурядова ініціатива «Фолковіско» («Folkowisko»), яка має в селі гостел для прихильників агротуризму і влаштовує однойменний фестиваль етнічної та фолкової музики. Саме ініціативі «Фолковіска» завдячуємо за реставрацію лемківських поховань і догляд за місцевими пам'ятками. Однак, «Фолковіско» не зосереджується тільки на минулому, але сприяє й сучасному розвитку мультикультурних стосунків, запрошуючи на фестиваль гурти з усієї Європи, в тому числі й з України. Частим гостем фестивалю став львівський гурт «Йорий Клоц», який навіть зняв у Ґорайці один зі своїх кліпів. Наднаціональний характер, власне, мала й зустріч перекладачів – що, з оглядом на специфіки ремесла, є логічним.

Головним організатором і духовним лідером зустрічі став польський україніст Мацієй Піотрковскі. Він вважає, що лише перекладачам дано на власні очі перевірити, чи можна знайти подібні теми в текстах, писаних різними мовами. Чеським партнером заходу виступила Чеська асоціація україністів, професійна спілка людей, що займаються Україною, зокрема її мовою, літературою та культурою і популяризують Україну серед чехів. Зі Словаччини партнерство запропонувала організація «Влна», тоді як угорську сторону репрезентував фонд «Тісатай Алапітвани».

Окрім згаданих представників Вишеградської четвірки на тижневу зустріч приїхали перекладачі з Литви, Латвії, України, Росії та Сербії. Головним інструментом спілкування стала мова країни-господаря, тобто польська, хоча під час неформального спілкування учасники нерідко перемикалися відразу на кілька інших мов.

Час між сніданками і обідами було відведено для роботи з перекладами. Якщо комусь не хотілося перекладати, то до роботи його ніхто не змушував – можна було йти купатися до недалекого ставка, на прогулянку в ліс або просто так сидіти на терасі і спокійно смакувати атмосферою польської провінції, майже як за Ґомбровичем. Проте, робоча мораль була сильна. Всюди, куди тільки око догледіло – надворі, в приміщені, у садку чи в стодолі – можна було побачити особу з комп'ютером, яка набирала літери свого наступного перекладу. Після обідньої перерви товариство збиралося у стодолі, біля круглого столу з проектором. Кожний учасник мав приблизно одну годину для того, щоб представити свій переклад, розібрати його на гвинтики, вказати на важкі місця і вислухати зауваження та пропозиції своїх колег. «Хотів би я, щоб кожний вірш із цього збірника пройшов такою ж ретельною редакцією!», – не зміг приховати ейфорію польський перекладач і поет Мілош Валіґурскі, котрий зараз проживає в Сербії, після годинного брейнстормінґу, під час якого обговорювався його переклад одного вірша.

Український елемент зустрічі в Ґорайці утворювала, між іншими, Наталя Ткачик, поетеса, журналістка і успішна перекладачка з польської. Навпаки, на польську з української перекладав Валерій Бутевич, який випробовував свої сили на текстах Андрія Бондара. Колега Марцін Ґачковскі з Вроцлава перекладав поезію Юрка Завадського, якого перекладали також панове з Литви – Маріус Бурокас і Латвії – Маріс Салейс. Мирослав Томек, один із двох учасників з Чехії, перекладав оповідання Артема Чапая з книжки «Понаїхали», тоді як автор цих рядків тлумачив на чеську поезії Люби Якимчук зі збірника «Абрикоси Донбасу».

Організатори попіклувалися також про вечірню програму. Кожний день приніс нове очуднення: презентацію проєкту «Фолковіско», візит до місцевих старожилів або відвідини цвинтаря. Одного вечора приїхав Анджей Стасюк, письменник і видавець, без якого годі собі уявити центральноєвропейський міф, так як ми його знаємо тепер. Наступного вечора відбулася зустріч з Малґожатою Реймер, авторкою нон-фікшн проз, яка читала зі своєї свіжої книжки «Болото солодше ніж мед – Голоси комуністичної Албанії», в котрій йдеться про літературизовані спогади про травми, що їй албанській спільноті завдала комуністична диктатура сталінського типу, яка тривала там до кінця вісімдесятих років минулого століття.

Перекладацька професія – це усамітнена діяльність, яка поєднується з браком руху, працею в закритих приміщеннях, соціальною ізоляцією і з загрозами для здоров'я, які з собою приносить такий стиль життя. Тому подібні зустрічі, без сумніву, вельми важливі не тільки для соціалізації, але і для покращання фізичної кондиції перекладачів. Результати перекладацьких старань, натомість, буде представлено на літературних фестивалях в країнах Вишеградської четвірки, в томах майбутніх книжкових видань та, передусім, на інтернет-сторінці події, унікальному електронному «Роздоріжжі» (Rozstaje.art), яке, як сподіваються організатори, зможе приблизити уяву про роздоріжжя в літературі. Про місця, де сходяться дороги, щоб знову розійтися, місця взаємного проникнення різних світів, місця з потужною енергетикою.

ОСОБЛИВИЙ СТОКГОЛЬМ

ТЕКСТ: Аіда БОЛІВАР

Впевнена, немає людини, яка б, подорожуючи, не була у захваті від шведської столиці. У Стокгольмі якийсь неймовірний спокій, і впевненість огортає все навколо.

Багато для кого Стокгольм – це Старе Місто з маленькими вуличками, Нобелівською спорудою та Королівським палацом. Все це дійсно варто побачити, пройтись по головній вулиці Дроттнінггатан, поспостерігати за місцевими мешканцями в шведській кав'ярні.

До речі, тутешня кава є справжньою філософією життя й називається вона ФІКА. Кожні 2 години, приблизно на 15-20 хвилин, скандинави роблять перерву у роботі для того, щоб заскочити в улюблену кав'ярню та насолодитись надзвичайною вишуканою філіжанкою кави. А другу каву в спеціалізованих фіка-закладах наллють безкоштовно. Доторкнувшись до цих місцевих традицій, захочеться ще більш заглибитись у місцеве життя, побачити столицю не тільки за туристичними маршрутами, але й відвідати щось особливе. Я пропоную побачити трохи інший Стокгольм.

З дівочою природою, спортивними шведами, які постійно бігають, та рідкісним, напрочуд прекрасним сонцем.

Не надто далеко від центру Стокгольма розкинувся Гаґа Парк. З незайманим озером та оригінальним природнім ландшафтом. Парк спроектований як англійський. Його натхненником був король Ґустав III, який правив наприкінці XVIII століття. Саме тому іноді парк називають Ґуставіанським. Він ідеальний як для піших прогулянок, так і для велосипедних мандрівок, а також для тих, хто полюбляє займатись бігом та кінним спортом. Хоча, складається враження, що бігають у Швеції всі.

Тут за часів Ґустава III виникла ошатна тераса «Храм Відлуння», яка влаштована на невеличкому пагорбі. Король тут обідав. Ґустав III бажав та планував в Гаґа Парку будівництво французького палацу. Проте ці плани не перетворились у реальність. Монарха було смертельно поранено на балі-маскараді шведським якобінцем. До речі, ті драматичні події стали основою опери Верді «Бал-маскарад». В пам'ять про трагічну долю Ґустава та його великий внесок в історію Швеції в парку щороку розквітають дикі квітки безсмертника, котрі просто засипають всю територію своїм ніжним квіттям та надзвичайним ароматом. Так йдеться в легенді!

Вартий вашої уваги палац Гаґа, який побудований біля самої затоки Брунн-скікен. Одначе побачити його можна тільки крізь ґрати. Від 2010 року тут розташована офіційна резиденція принцеси Вікторії та її чоловіка – принца Даніеля. У XX сторіччі Гаґа Парк увійшов в межі міського екопарку – першого національного парку в світі, який розкинувся в кордонах столиці європейської держави.

Після приємно проведеного часу у Гаґа-парку, зустрівши оленів та зайців, звичайно, варто повернутися до цивілізації. Погуляти Стокгольмом, побачити унікальну архітектуру. Ви зможете подихати алеєю квітучих вишеньок (якщо пощастить) й обов'язково пройтись набережною з можливістю смачно пообідати морепродуктами на одній з пришвартованих яхт. Цей Стокгольм для вас буде незабутнім!

Стокгольм. Фото авторки.

«ШИБЧЕ, КУРВА, ШИБЧЕ!»

У продовження заробітчанської теми, або Коли «українці ноу ґуд»...

ТЕКСТ: Микола ГОРБАТЮК

Перші дні вдома – цікаво. Через два-три тижні вже набридають лицемірні ЗМІ та зневіра в очах людей. Виникає бажання знову спаковувати валізи... Виробив річну візу. Шукав іншу роботу в Польщі та... Став телефонувати колегам. Телефони мовчали. Відповів тільки Вадим й повідомив, що мене чекають.

Спочатку гарні обіцянки, світлі надії і щирі рекламні усмішки....

Повернення у звичний колектив

Прибув. Василь пояснив, чому був «поза зоною». У неділю він та Іван марафетили купленого «Пасата», а от кімнату не замкнули – у гуртожитку ж троє своїх. Більшість наших у вихідні та свята працюють – гроші дуже потрібні. Тим часом Андрій, («ювіляр») спаковував манатки. Перед тим добряк Василь опохмелив його пивом. Вийшов Андрій, і, потиснувши усім руки, побіг на автобусну зупинку.

Скоро виявилося, що з ним побігли й два телефони, котрі у незамкненій кімнаті були на зарядці. Василь та Іван зателефонували на фірму й попросили повідомити про крадіжку поліцію та надати їм паспортні дані крадія. У відповідь почули: «Наша фірма такими проблемами не переймається».

Василь з болем у голосі констатував факт: «Якби подібне трапилося на фірмі, у котрій я працював минулого року, то злодій зараз сидів би у польській тюрмі. Це ж дебілізм – викрасти щось, знаючи, що дзвінок у поліцію викличе ретельний шмон на митниці та відкриття карної справи з подальшим ув'язненням... «Давно відома істина: Україна потребує героїв, а матері народжують дурнів», – прокоментував ситуацію я.

«Тут декотрі хитро виїпані українці підривають авторитет нашої нації!, – так під час обіду розпочав з нами повчальну розмову бригадир. – Один із наших покинув робоче місце раніше, прийняв душ, одягнув робочий одяг й записався в бюро, що роботу закінчив о 17:00. Повернувся в роздягалку, переодягнувся в чистий одяг й попрямував на прохідну. Тим часом господар помітив з балкону, що його працівник покидає підприємство о 16:55. Логічно, якщо працівник працював до 17:00, то вийти він може ніяк не раніше 17:05.

«Якщо ж ти такий хитро зроблений то не наглій вже настільки – перечекай десь тих 10 хвилин, – повчав Вадим.

– Ні, господар не став наздоганяти знахабнілого українця, щоб прочитати мораль. Він переглянув записи камер відео нагляду, спустився в бюро й велів закреслити 17:00, а взамін поставити час закінчення роботи 16:00. Потім викликав мене, й попросив провести серед своїх політінформацію. Що я й роблю...»

Двоє різних польських братів

Під час обіду, щоб розважити колег, я розповів, як Василь та Іван випасалися з роботи на годину раніше й стали знімати на авторозборці новіші пластикові деталі до купленого авто. Все зняте поклали біля бюро, щоб хтось з власників дав дозвіл для охоронців на їх винесення. Аж тут з'явився Лешик (молодший син Анджея) й заявив, що ці деталі неабияких грошей коштують. Очевидно його засліпила сяюча емблема W на решітці радіатора. Ми ошелешено опустили очі, та тут на наше щастя вийшов Пшемик (старший син Анджея) й, посміхнувшись, велів дівчатам виписати пропуск для охоронців.

«Іншим разом, – продовжував я, – сусіди по гуртожитку попросили знайти для них п'ятилітрову каструлю. Знайшов серед зданого на металобрухт мотлоху. Заходжу в бюро виписати дозвіл для охорони. В цей момент Лешик взяв ту каструлю, зважив її в руках й заявив, що тут буде більше двох кілограмів. А це грошей коштує.

Я взяв ту каструлю, й заніс назад у роздягалку. Наступного дня в бюро був Пшемик, отож той дав дозвіл без проблем...»

«Доларові брати-мільйонери, мають дорогущі авто, вертоліт і... такі різні характери! У вихідні працюємо по 13 злотих за годину. Якщо в бюро в кінці дня Пшемик – отримаємо заокруглено по 160 злотих. Якщо Лешик – 156».

Хлопці реготали. Та... Та серед обідаючих були й поляки. Очевидно хтось із них переповів мої розповіді Анджею, тому що пішли чутки, що той заборонив молодшому сину вести з нами подібні торгові відносини...

Обідаємо й ради розваги ведемо розмови про наболіле.

«Та, – кажу, – поляки порядні люди, та от іноді трапляються винятки. Розбирали кабелі, й я на кінцях бухти алюмінієвого кабелю помітив майстерно зроблені того ж розміру вставки мідного кабелю. Себто якісь хитруни здали бухту алюмінієвого кабелю по ціні мідного. Показав Анджею. Той вилаявся й сердито додав звичне «Курва маць!».

Тему підтримав Саша: «Працюю на авторозборці. Притягнули поляки авто. Його зважили й запхали до нас. Ми пробили бак, а там... вода. Стали знімати гуму, а в колесах... теж вода! Це поналивали скрізь де можна води, щоб вага авто була більшою! Я бігом у бюро, та... ті поляки щойно отримали гроші й від'їхали. А була б черга за грошима? Хвилина врятувала їх від неабиякого скандалу... І я в ту мить подумав: «Так ризикувати ради зайвих 50 злотих... Це ж тут чотири години праці некваліфікованого робітника! На заповнення водою коліс вони напевно більше часу витратили...»

Саша продовжував: «Ми теж колись так дома алюміній на базі здавали. У мікроавтобусі серед мішків із алюмінієм один із камінням. Зважуємось, вивантажуємо алюміній і висипаємо десь вбік те каміння. Зважуємо порожнє авто й отримуємо гроші. Коли ж поблизу начальство – мішок із камінням не зачіпаємо. Він в авто до наступного сприятливого моменту...

Хлопці сміялися. А що, ментальність у різних людей інша...

П'янка, крадіжки й матюки

Сидить в автобусі наш заробітчанин напідпитку. Автобус різко повернув, і той випав із сидіння. Лається українською. Поляки пошепки коментують нашу у них поведінку... У нашому гуртожитку один постійно напідпитку, його штормить. Таке враження, що юнак сюди пити приїхав. До гуртожитку зайшли польські поціянти – розшукують щойно прибулого українця, котрий загубив паспорт.

Такі реалії заробітчанського життя.

Відпочинок – це випивка. Гудуть хлопці. Лайка, гучні розборки. Мордобій теж не дивина. Вранці із кухні чути: «Хто, блядь, сука підар!? Хто!? Ти за за що мене так обізвав!? Ти за базар відповідаєш!?» Чути звуки ударів та кволі вибачення п'яненького заробітчанина.

Потім мрії швидко розвіюються, і виявляється, що гірше чужого може бути тільки свій...

Щоранку із 4:40 брязкіт посуду та лайка. Проснулися, значиться, наші й п'ють каву та готують кожен собі щось на обід. Встають так рано, тому що багатьом далеко добиратися до роботи.

Якось під настрій один із присутніх довірливо розповідав: «Матюки серед наших є нормою спілкування. Інакше ж ніяк – не доходить до наших, якщо скажеш щось літературною мовою. До лайки звикаєш, вона стає нормою. І ось дома пішов я з малою на пляж. Дочка до мене: «Тату, можна я поплаваю?» Я ж їй на автоматі: «Куди нах.й, бл.дь, купатися!? Вода ох.єнно холодна!» Сказав і мало не згорів від сорому. Звичка...»

Хлопці реготали.

У робочій роздягалці Саша щось сердито зауважив Ігорю, й «для зв'язку слів» вставив «бл.дь». Ігор спалахнув як сірник: «Я тобі не бл.дь! Навчись спочатку українською розмовляти!» Повернувся Ігор до столу, і так пояснив ситуацію: «Такі ми люди. Залишив цукор на шафі. Через годину приходжу – нема...» «А я ліхтарик поклав на підвіконня. Помив руки, а ліхтарик – тю-тю...» «Так і мій светр пішов», – підсумував повчальну розмову я. «Ось за це нас скрізь і не люблять», – поставив крапку Олег.

Серед робочого дня Анджей став на нас кидатись, як собака: «Курва маць, Курва маць!» «Шо сі стало? Яка муха його сьогодні укусила?» – поцікавився я у Віті. «Видав українцям чотири шуруповерти та десять кусачок. Сьогодні в наявності – два шуруповерти та одні кусачки...»

В кінці робочого дня ми покинули робочі місця о 17:57 – знали, що зазвичай 3 хвилини адміністрація прощає. Аж тут як із під землі перед нами виріс Лешик. Показує, що на його мобільнику 17:59. Відчитав нас як школярів: «О 18:00 ми маємо тільки з цеху виходити, а ми вже встигли виписатися й он щойно із бюро вийшли...» Я так прокоментував ситуацію: «Весною українців тут було мало, отож нас поважали. А сьогодні нас – море. Виконуємо роботу, на котру поляки не погоджуються... Якщо у нас криза мине, то у Польщі настане. І не тільки у Польщі...»

Прибуваємо в гуртожиток. Чую лайку Григорія – з холодильника пропала пачка масла.

Їдемо в авто й ведемо розмови про наше життя-буття. Олег сумно: «Мій товариш влаштувався працювати у податкову інспекцію. Керівник дає йому завдання перевірити фірми, знайти там недоліки й збрити з кожної вказану ним суму». Той перевірив та недоліків не знайшов. Керівник йому: «Повернись і рий! Не може бути, щоб там все було чисто. Мусиш нарити і принести гроші. Через півроку той звільнився». Щойно прибулий Саша підтримав розмову: «А мій приятель в правоохоронних органах працював. Аналогічна історія...»

Знайшла коса камінь

Через місяць повернувся Ігор – приятель Андрія «ювіляра». Розповідає нам, густо пересипаючи матом, що Андрій в Херсоні, коли вийшов, з автобуса із двома торбами та рюкзаком, натрапив на «клофелінників». Підійшов до нього сяючий від щастя «молодий татусь», мовляв, син щойно народився, треба випити із першим зустрічним. І колишній зек Андрій не міг не повестися. «Татусь» зайшов з Андрієм до крамниці, купив пляшку коньяку, до неї щось, поклав у пакет усе. На лавиці у сквері сіли, випили... Проснувся Андрій на тій лавці без грошей, срібного ланцюжка, торб. Правда, біометричний паспорт залишили. Все просто: клофелінник у пакеті мав

Українські громадяни часто самі про себе формують думку за кордоном. Ось така вивіска була в одній із крамниць. Власник її згодом зняв, але осадок залишився.

іншу, вже «заряджену» пляшку. А що ж було у сумках? Хіба крадені телефони, а решта – непотріб: ношений одяг, каструлі з металобрухту, сковорідки, миски й інше сміття. Мабуть, клофелінники дуже матюкалися, коли розділяли «здобич».

Хлопці дійшли висновку: «Його Бог покарав». «У Бога прекрасне почуття гумору, – кажу я, – злодія обікрали крутіші злодії. А втім, мені жаль Андрія. Сидів, п'ятеро дітей, перша жінка померла, згодом померла і друга».

«Трохи не так, – поправив мене його приятель, – друга повісилась».

Через тиждень в кероване Ігорем авто демонстративно не сів новачок Саша – вже встигли посваритися. Саша так прокоментував причину сварки: «Зустріну на Україні – уб'ю». Нічого дивного: у нього, як і у його товариша, постійно агресивний стан і мат через слово. Така ментальність східняків...

А ми дивуємося війні на Сході...

У гуртожитку 20 українців. Будівельник Женя недільного ранку виглядає геть розбитим. «Що сі стало?» – жартома запитую із закарпатським акцентом.

«Та вчора напився й відвідав бордель. Зараз мені зле, голова болить...» Я виніс пляшку вина й «полікував» земляка. В процесі запитав подробиці. Звичайний двоповерховий будинок. Жодної вивіски чи реклами, але про нього усі знають. Заходжу. На дивані десяток красунь. Та, котру я обрав, веде мене у покої. Море ніжності та пристрасті. Я для неї божество, Вона мені і вино піднесе, і каву в ліжко, і цигарку припалить. Це було щось на зразок першої шлюбної ночі. Я навіть у свою партнерку закохався. «Панянки в ротик беруть?» – поцікавився я. «Так з цього вони і починають!» – відповів «закоханий». «І яка ціна години такого палкого кохання?». «150 злотих. Себто мій денний заробіток», – відповів Женя. Після обіду «вилікуваний» мною Женя купив і мені пляшку вина.

А он нещодавно Андрій («Шибче, курва, шибче!») обікрав колег та хазяйку готелю. Ось як це сталося. Вранці хлопці поцікавилися, чому той не йде з ними на роботу. «Пізніше прийду», – буркнув. Колеги пішли, а Андрій тим часом дістав із-під сусіднього ліжка сумку, витрусив вміст на ліжко, поклав в неї, що сподобалося, а решту місця заповнив хазяйчиними ложками, мисками, каструлями. Сів на чужий велосипед й поїхав на автовокзал.

«Українцям вхід заборонено»

Увечері хазяйка проклинала українців останніми словами – він до того ще й за проживання з нею не розрахувався. Плакала від образи. Пізніше повідомила, що буде з українців брати гроші наперед. Власник велосипеда, афроамериканець із Марокко Джон сумно повторював: «Андрей ноу гуд!, Андрей ноу гуд!» Мароканці тут не на зарплаті – вони бізнесмени: знімають із авто потрібні їм запчастини й переправляють додому компаньйонам.

У них така свобода бізнесу. Брат хазяйки є впливовим управлінцем. Він вже раз був мером міста, і оце знову балотується. Сказав так: «Після цієї негарної історії я вже буду ставитися до українців інакше».

Обкрадена хазяйка не звернулася поліцію. Напевно, не хотіла зайвого клопоту, або з дозвільними документами не все у неї гаразд, – зробили висновок жильці. Раз така справа, то хлопці домовилися скинутися, щоб компенсувати хазяйці збитки. Усе то воно так але... репутація вже підмочена...

Висновок стосовно цього негарного вчинку: Андрій раніше розповідав: «Скупился в приватном магазине. Дома выявил, что пропало двадцать злотих. Через неделю снова зашёл в тот же магазин. Продавщица узнала меня и вернула потерянную мною возле прилавка двадцатку». Полячка вчинила так, як прийнято у них, а Андрій з хазяйкою гуртожитку, колегою та мароканцем – як прийнято у нас...

До речі, за попередню роботу у Вроцлаві він зароблені гроші отримав. Його колеги теж.

Саша (вчитель біології) повернувся на роботу, й перед Анджеєм зробив вигляд, ніби нічого йому не винен. Той промовчав – не такі то великі гроші то для нього були. Тим часом в гуртожиток прибув земляк Саші – Володимир, й той поручився за новачка. Згодом безвіз у Саші закінчувався, отож він розрахувався й попрямував на автовокзал. Разом із ним покинув гуртожиток і його земляк – перебирався на інше помешкання.

Увечері афроамериканець Джон був у розпачі – Володимир же у нього 200 злотих позичив! Хазяйка набрала на мобільнику Сашу, пояснила ситуацію й докорила: «Ти ж поручився за земляка!» Той у відповідь: «А що я можу вдіяти!? Я вже на кордоні стою!» Афроамериканець Джон після того випадку став повторювати: «Українци ноу гуд!, Українци ноу гуд!»

В наш гуртожиток із іншого переїхав Сергій. Нарікав на наших: «Хазяйка жаловалась, что украинцы воруют всё подряд!»

Вранці до нас підійшов бригадир й заявив: «Анджей заборонив українцям під будь-яким приводом заходити у польську роздягалку. Нещодавно у поляків дві робочих куртки пропали. Так що надалі в туалет, набрати води чи помити руки йдіть у нашу роздягалку. Далеко, але що поробиш... Значиться, втратили ми авторитет. Самі ж і винні...

Василь до мене: «Миколо, перекупи у мене Пасата. Сестра мені хату знайшла і вже завдаток дала. Гроші ой як потрібні». Погодився, бо авто справді супер – наїздили 1000 км без жодних нарікань. Купувати омріяний «Мерседес» моделі А хлопці відмовили – дуже вже дорогий він в ремонті. Переписали «умову», й я Василю заплатив за авто на 800 злотих більше – 9 майже нових коліс з дисками він поклав у багажник та мішок запчастин. Ще два колеса з титановими дисками я сам роздобув. «Тепер маю запчастини та гуму на все життя», – радів.

Історія Василя типова для наших заробітчан – тинявся світами у пошуках заробітку – вдома ж на пристойне життя не заробиш. І ось опинився у Польщі. Перевалочна квартира. За тиждень хлопці видоїли із добряка Василя 200 $ на спиртне та харчі. Плакала дівчина – зарплата завтра, та сьогодні немає грошей навіть на хліб. Позичив 70 злотих. По обіді дізнався, що та отримала зарплату й вже поїхала додому. Позичив Алексію 50 злотих, та той мовчить. «А ти зателефонуй на фірму – нехай з нього вирахують», – порадив я. Той у відповідь сердито сплюнув й розтер ногою. Не щастило йому. А тут ще й мобільний телефон, куплений ним за 420 злотих, безсовісний колега поцупив...

Василь працював по 12 годин майже без вихідних. Постійно болів зуб під мостиком, та до стоматологів не йшов – дуже дорого. Глушив біль конячими дозами спиртного та знеболюючого. І таки за 5 місяців заробив на ту хату. Жалів я товариша – і вечерю готував, і знеболюючі та від простуди пігулки давав. А як же інакше – друзі же ж...

Посадив я товариша на автобус. Перед тим випили, обнялися, побажали один одному усіляких гараздів.

Халепа з «бляхою»

Невдовзі Вадим ошелешив новиною: родич купив тут авто, але на митниці повернули назад – за новими правилами нотаріально завірена довіреність потрібна. Привіз. Повернули вдруге – потрібна не проста, а генеральна довіреність. Привіз й лише тоді пропустили через кордон. Оце так влип! Так ось чому Василь відмовився їхати додому на авто разом зі мною, та інколи очі відводив! Ось чому він не дав мені своєї адреси – мовляв, завжди дочка на зв'язку у Вайбері, а він часто поряд. Виявилося, що він, довідавшись про нові правила, впарював авто будівельникам. Ті відмовилися, тоді він впарив його мені! Так ось чому він просив мене тримати факт перепродажу авто в таємниці! Ось чому він весь час розповідав, як просто пересікти кордон.

І при цьому він розумів, що на митниці мене чекає дуже неприємний сюрприз. А з ним – нервовий зрив та серцевий напад! Ще й ніби в насмішку радив: «Будеш їхати – не бери попутників. Знаєш же, наскільки підлий у нас народ...» Від такого кидка стало боліти серце. Глушив біль конячими дозами спиртного. Боляче було – 5 місяців працювали поряд, подружилися, ділилися секретами, випивали, їли з однієї каструлі. І... такий кидок! Таку дурну натуру маю – якщо з людиною з'їв пуд солі – вірю їй. І щоразу потрапляю у халепу. Пригадується популярне серед в'язнів татуювання: «»Спаси меня, Господи, от «друзей». От врагов я уж как-нибудь сам спасусь».

Я до колеги із запитанням: «Чому ж на ютубі стільки відео продажу з авто площадок?» «А Ви дивилися на дату тих відео? Там скрізь – 2017 рік! У нас переміни йдуть, але тільки в бік погіршення життя народу!» Звісно, я би перед купівлею ретельно промоніторив Інтернет по темі та... Та перед тим у мене вийшов з ладу ноутбук. І ще так сталося, що не натрапив на розмову про нововведення наших властей. Значить, пощастило Василю, а не мені...

Та я то все це бачив, та от логічного пояснення не знаходив. Може, авто браковане? Та ні же ж – їздимо без проблем... Підозра, що рідна влада може без попередження влаштувати заробітчанам подібну підлість, чомусь не народилася у свідомості... На жаль...

Молитва завжди допоможе

Що ж робити? Поляк давно продав авто й забув про нього. Як же він випише генеральну довіреність на те, чого у нього вже немає? Що ж робити? Здати авто на авторозборку? Так це ж втрата грошей! Повинен же бути якийсь вихід. Знову я недільного ранку у костел – тільки Бог напоумить, як перегнати авто, та допоможе в дорозі. Парафіяни сидять на лавах. Грає орган, співає хор. На місці нашого іконостасу у них – Розп'яття, а зверху – зображення Богородиці. На стінах – зображення біблійних сюжетів. Ікон для преклоніння та цілування, як у нас, немає, і свічки вони не запалюють. При молитві усі встають. Святково одягнені, мужчини при краватках.

Священнослужитель на проповіді переконує дотримуватися заповідей Всевишнього – не кради, не обманювати державу та один одного. В кінці служби поляки в мисочку для пожертв кладуть по 10, 20, 50 злотих. Біля костелу немає жебраків, а є велика стоянка для авто. Все чисто, чемно, благородно. І я подумав: «Вони на Бога надіються, а ми – на «Бандера прийде – порядок наведе»...

Після служби колеги до мене: «Дед, зачем ты в свои 65 на заработки ездишь?» Дома я скисаю, божеволію від безробіття та нудьги. А тут он стільки емоцій, вражень! Працюю з молодими на рівних, і сам себе молодим відчуваю. Рух – це життя. Сяду дома з пенсіонерами у скверику грати у доміно – постарію вмить. Робота за кордоном – це нові знайомства, інше культурне середовище, та й заробіток пристойний. Он авто купив... Працюю, й заодно вивчаю досвід їхніх реформ. Мо, колись пригодиться...

Після богослужіння у свідомості народилася думка шукати тих, хто професійно переганяє авто під замовлення. Знайшов. Зателефонував. Узгодили ціну послуги – 580 $. Діватись нікуди. Зустрілися. Познайомилися. Рушили. Я повідомив автоперевізнику, що в багажнику 11 б/у коліс. Той до мене авторитетно: сім доведеться викинути.

У Празі таке теж можна знайти (Стржіжіков, фото О. Севрука). Треба робити висновки...

Євген Приходько розповідає, як таксисти обклеювали авто Uber біля варшавських пабів та клубів наклейками «розмовляю тільки українською» та «злодій». Цю акцію помітили вже у Центрі моніторингу расистської та ксенофобської поведінки.

Більше чотирьох провозити суворо заборонено. Оце так свобода ведення бізнесу! А якби я віз обладнання на сотні тисяч євро? В цю мить заздрив я тим мароканцям – їм можна провозити все контейнерами, а нам – навіть зайві вживані колеса заборонено. Зупинилися й вивантажили сім коліс на узбіччя – беріть кому треба. Перед митницею спали – чекали «нашої» зміни. Нарешті рушили. На польській митниці – жодних проблем. На нашій Сергій подав документи в одне віконечко, згодом в інше. Я на те здивовано: «Та

так і я зміг би проїхати!» Сергій посміхнувся: «А Ви бачили, скільки грошей я поклав у паспорти перед подачею у кожне віконечко?»
Далі поїхали у Білорусію. Для чого? При в'їзді в Україну мене внесли в базу, отож через 10 днів стануть надходити штрафи. Щоб цього уникнути, потрібно покинути територію України. В Білорусії я «продав» авто місцевому, й той в'їхав в Україну як власник. Документи – мені, гроші за послугу – собі. От і все. Сумно було. Купивши авто у Польщі, я можу кататися дорогами усіх країн ЄС. А от відвідати Неньку – зась!
Дома почув, що з 25.11.2018 нові правила – без завдатку, рівноцінного розмитненню, на територію України авто на іноземних номерах вже не пропускають. Наші заробітчани залишають авто на паркінгах, на подвір'ях жителів прикордонних сіл або покидають на узбіччях доріг напризволяще. Це ж абсурд: українцям вигідніше покинути авто, ніж сплачувати драконівські мита! І це без попередження, підло, як нацисти у червні 1941, несподівано прийняли закон, котрий поставив автовласників у безвихідне становище! Ясна річ, якби влада попередила заздалегідь – люди би не купили ті авто собі в збиток!
Як же своєчасно я встиг прошмигнути! Не дарма, значиться Богові дома та в костелі молився... В іншому випадку моє покинуте на чужині авто сьогодні було б вже напіврозібране та присипане снігом...

Емігрувати чи ні?

У неділю пішов до церкви й там подякував Богу, Богородиці та святому Миколаю за допомогу. А як же інакше? Добро я пам'ятаю... Під спів церковного хору так добре думається... А мо, й собі умігрувати, щоб хоч на старості пожити по-людськи в краях, де достойні зарплати та діє суспільний договір?
Судячи з черг у візових центрах, Україна перетворюється на депресивне вимираюче село – розумні люди виїздять. Не видно у нас світла в кінці тунелю. Ми опинилися у глухому куті, отож заради виживання емігруємо, тиняємося світами у пошуках хоч якогось заробітку. І я в тому ж числі... Сплило у пам'яті давнє пророцтво ясновидиці: «Ви виїдете звідси, і там, де Ви будете жити, Вам буде краще, ніж тут». «А, мо, й справді, варто спробувати?» – думав під спів церковного хору. У еміграції ж немає гріха. Усе так, але ще певний час мушу терпіти це наше жебрацьке виживання. Терпіти, бо ніколи не вибачу собі, якщо із мамою станеться непоправне, а я далеко, і буду не в змозі попроща вести у вічні оселі...

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 8/2019, рік XXVII. Підписано до друку 28 вересня 2019 року. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець, Олена Гуменюк, Марія Щур («Радіо «Свобода»), Іван Мотил, Олександр Кучерак, Олексій Севрук, Аіда Болівар, Микола Горбатюк, Олекса Лівінський. Використовуються повідомлення інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296; розрахунковий рахунок: 1925774379/0800.
Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – říční práh. Č. 8/2019, ročník XXVII. Uzávěrka: 28. září 2019. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec, Olena Humeňuková, Marie Ščur (RFE/RL), Ivan Motyl, Oleksandr Kučerak, Oleksij Sevruk, Aida Bolivar, Mykola Horbaťuk, Oleksa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Iniciativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

БЕЗКОШТОВНІ СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Diakonie
Českobratrské církve evangelické

Ви приїхали до Чехії на роботу, але…

- працюєте в поганих умовах, Вас обдурили, у Вас відібрали документи, Вам погрожують…
- Ви не отримали трудового договору, або підписали документ, суть якого Вам не зрозуміла…
- Ви працювали впродовж тривалого часу, але не отримали заробітної плати, або Вам заплатили занадто мало…
- Вас звільнили з роботи, і не пояснили – за що?

Зателефонуйте нам за номером +420 731 688 508 або напишіть електронною поштою kp.praha@scps.diakonie.cz

Якщо маєте доступ до інтернету, зайдіть на
https://scps.diakonie.cz/ua/

TESCO

MoneyGram

© 2019 MoneyGram. MoneyGram і "Глобус" є зареєстрованими торговими марками MoneyGram. Всі інші знаки є власністю відповідних власників. Tesco надає послуги міжнародних грошових переказів, виступаючи в якості агента MoneyGram International SPRL.

REGIOJET

РЕГІОДЖЕТОМ В УКРАЇНУ

продовження рейсу нічного поїзда 21:47 - 6:00 з Праги до Кошице (RJ 1021)

продовження рейсу нічного поїзда 21:22 - 5:54 з Кошице до Праги (RJ 1020)

ВИГІДНО В УКРАЇНУ

СПАЛЬНІ ВАГОНИ

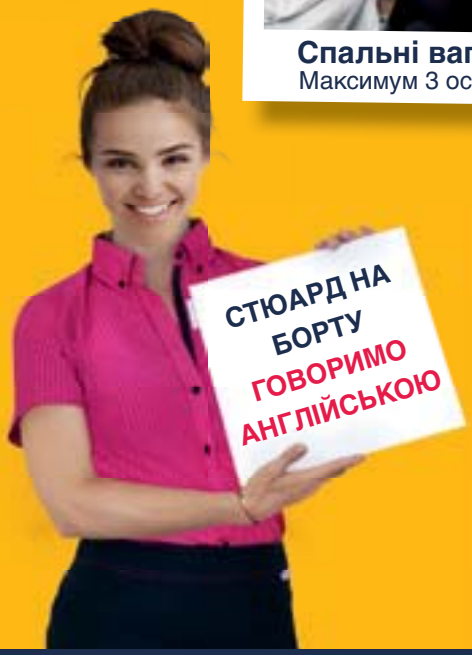
Спальні вагони
Максимум 3 особи

Купейні вагони
Максимум 6 осіб

Ужгород
Мукачево

ціна від **439** Kč / **16,4** €

БЕСПЛАТНИЙ СЕРВІС

- вода
- кава
- газети, журнали
- свіжі круасани**
- 100% апельсиновий сік*
- сніданок*

* тільки в Спальному вагоні ** тільки в Купейному вагоні

+420 222 222 221

www.RegioJet.ua